

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINA—JURISPRUDENȚA—LEGISLAȚIUNE—ECONOMIE POLITICĂ—FINANȚE—SOCIOLOGIE

FONDATOR :
ION S. CODREANU
Avocat

DIRECTOR :
DEM. I. DOBRESCU
Primarul Municipiului București

COMITETUL DE REDACȚIE :

Traian Alexandrescu, Decanul Baroului de Ilfov ; **Alexandru Cerban**, Profesor Universitar, Avocat ; **Iosef G. Cohen** Consilier la Consiliul Legislativ, Avocat ; **Gr. Conduratu**, Avocat ; **N. Jac Constantinescu**, Președinte la C. de Apel București ; **E. Cristoforeanu**, Dr. în Drept dela Roma, Avocat ; **René Demogue**, Profesor la Facultatea de Drept din Paris ; **Vintilă Dongoroz**, Conferențiar universitar, Membru în Consiliul de disciplină al Baroului Ilfov ; **D. Gălășescu-Pyk**, Profesor Universitar, Avocat ; **Alfred Juvara**, Profesor Universitar, Avocat ; **Ștefan Laday**, Președinte la Consiliu legislativ ; **I. Gr. Perieșeanu**, Directorul Bibliotecii Marilor Procese, Avocat ; **Emil Ștan Rappaport**, Consilier la Curtea de Casație din Varșovia ; **C. Sipsom**, Profesor Universitar ; **C. A. Stoeanovici**, Conf. univ., Membru al Consiliului Legislativ ; **Gr. L. Trancu-lași**, fost Ministru, Avocat ; **Petre Vasilescu**, Profesor Universitar ; **Al. Velescu**, Dr. în Drept, Avocat. **Albert Vahl**, Profesor la Facultatea de Drept din Paris.

SECRETAR DE REDACȚIE :

E. C. Decusară, Dr. în Drept din Paris, Directorul Statisticeii Judiciare

S U M A R

— *Regulamentul de transport al C. F. și responsabilitatea în caz de accidente*, de avocatul D. Cârțigeli;

JURISPRUDENȚE :

— Curtea de Apel Timișoara s. II și Inalta Curte de Casație s. II: *Oiga Dr. Buteanu cu Dr. Diel și Dr. Bauer* (Despre răspunderea penală și civilă a medicilor);

Minister public. Dacă după amnestierea faptului penal, trebuie să intre în compunerea instanței chemată să rezolve chestiunea despăgubirilor civile? In ce chip această cerință procedurală este îndeplinită? Art. 510 Cod. penal transilvănean; art. 186 Pr. pen., 412 și 502 Pr. pen. ardeleană), cu o Notă de I. Gr. Perieșeanu;

— Decretul Regal relativ la protestarea polițelor;

— Legea p. modificarea art. 125 al. 3 din legea de org. judecătorească.

REGULAMENTUL DE TRANSPORT AL C. F. ȘI RESPONSABILITATEA IN CAZ DE ACCIDENTE

O recentă sentință a Trib. Ilfov s. III-a c. cor. din 14 Dec. 1931, tratează o interesantă chestiune în legătură cu responsabilitatea C. F., și anume dacă din accidente provocate de victimă prin violarea unor dispozițiuni regulamentare cu privire la obligațiunile impuse călătorilor în timpul călătoriei, rezultă sau nu vreo responsabilitate în sarcina C. F.

Chestiunea, după cât vedem s'a pus pentru prima oară în fața instanțelor noastre sub acest aspect, în cât față de importanța ei, am socotit necesar să o relevăm prin acest articol.

Era vorba de un accident de C. F., întâmplat în anul 1922 în împrejurările următoare: reclamantul, aștepta pe peronul gării de Nord gararea unei garni-

turi cu care urma să plece; din cauza aglomerației mari de public călător, în momentul sosirii trenului, publicul s'a îmbulzit spre intrările vagoanelor, iar reclamantul fiind prins de acest curent și în neputință de a rezista, a fost târât sub roatele unui vagon care i-au retezat mâna și piciorul drept.

Reprezentantul C. F. a susținut în fața instanței, iresponsabilitatea administrațiunii C. F. R., pentru motivul că toate obligațiunile impuse ei de regulament cu privire la măsurile de ordine ce-i incumbau, fuseseră luate și respectate întocmai; astfel, postase la ușile vagoanelor personal c. f. care să împiedice suirea publicului înainte de oprirea trenului; că paza pe peron era făcută de organele polițienești pe cari le avea la dispoziție; că în conformitate cu art. 17 din regulament, este interzis călătorului să se urce, în tren înainte de oprire; că în sfârșit, pe baza regulamentului, singura obligațiune a C. F., când călătorul nu-și găsește loc, este restituirea costului biletului.

Reclamantul a combătut aceste motive susținând că, responsabilitatea C. F., nu se poate determina numai după dispozițiunile regulamentului confecționat al C. F., căci în acest caz s'ar ajunge la o iresponsabilitate a C. F., dedusă din modul, cum este redactat regulamentul.

Tribunalul, a admis punctul de vedere al reclamantului, prin următoarele considerente, extrem de interesante, pe care le cităm mai jos textual, pentru a nu altera întru nimic sensul, fondul și raționamentele juridice întrebuintate:

„Având în vedere însă că orice căraș este obligat a lua toate măsurile de ordine necesare și dictate de împrejurări preîntâmpinării oricăror accidente posibile, și aceasta cu atât mai mult, atunci când cărașul manipulează un mijloc de locomoțiune primejdios, cum este trenul;

Că în speța C. F. R., trebuia să prevadă posibilitatea unor asemenea accidente din cauza marelui aglomerățiuni de public călător, din cauza dorinței fiecărui călător de a-și asigura un loc în vagon;

Că aceasta fiind situațiunea, indiscutabil că păstrarea ordinii prin postarea câtorva împiegați pe la ușile vagoanelor, ca și aflarea pe peron a unui sub-comisar și a unui portar pentru menținerea ordinii, nu constituie o măsură de pază suficientă și conform împrejurărilor de fapt în acel moment; ceea ce atrage o gravă culpă în sarcina C. F. R., prin omisiunea oricăror măsuri serioase de ordine;

Că chiar dacă s'ar admite ca o scuză pentru C. F. R., lipsa unor organe polițienești care să mențină ordinea, C. F. R., ar fi avut alte mijloace mult mai eficiente datorite cărora acest accident ar fi fost prevenit;

Astfel n'ar fi trebuit să vândă mai multe bilete, decât locuri erau, sau n'ar fi trebuit să admită accesul publicului pe peron înainte de gararea trenului, sau ar fi fost suficient instalarea unor bare lanțuri dealungul peronului de plecare, ca publicul să fie împiedicat să se urce în tren înainte de garare sau să alunece sub vagoane din cauza îmbulzelii, și în felul acesta orice accident era exclus;

Că în ceea ce privește dispozițiunile regulamentare invocate de C. F. R., incontestabil că asemenea dispozițiuni urmează a nu fi ținute în seamă și deci C. F. R., să fie eliberată de orice responsabilitate pentru accidentele rezultate în urma violării acestor dispozițiuni de către călători, numai atunci când asemenea dispozițiuni regulamentare ar fi de natură să prevină cu adevărat accidentele;

Că însă aceste dispozițiuni regulamentare nu au nimic comun cu adevăratele și efectivele măsuri de pază și ordine, pe care C. F. R., este obligată a le lua, incontestabil că un asemenea regulament în realitate ar echivala cu o clauză de permanentă exonerare de responsabilitate din partea C. F. R., ceea ce este inadmisibil în drept, căci în acest caz C. F. R. și-ar făuri regulamente cari să comporte obligațiuni cât mai puține și mai neînsemnate, în ceea ce privește ordinea în Gări, pentru ca în felul acesta responsabilitatea să fie cât mai rar pusă în joc în caz de accidente;

Considerând că întotdeauna jurisprudența ca și doctrina independent de regulamentele ticluite de Căile Ferate, au fost și sunt pentru responsabilitatea căilor ferate în caz când accidentele se datoresc aglomerației de călători și unei lipse efective de pază polițienească în gări, că, deci, în această privință Tribunalul constată o totală lipsă de diligență din partea C. F. R., ceea ce echivalează cu o culpă gravă comisă de ele și deci din acest punct de vedere acțiunea reclamantului este întemeiată;

Că în ceea ce privește obiecțiunea C. F. R. că singura obligațiune a lor era restituirea costului biletului, aparținând călătorului care nu a putut lua loc în tren, Tribunalul recunoaște temeinicia acestei obiecțiuni, însă numai prin raport cu obligațiunea C. F. R., de a pune la dispozițiunea fiecărui călător un loc în vagon, iar nu și în ceea ce privește obligațiunea care incumba C. F. R. de a lua toate măsurile de ordine necesare prevenirii oricăror accidente publicului călător; (altfel ar însemna ca orgnele C. F. R., să fie dispensate de a mai lua orice măsuri de pază, această pază fiind lăsată în propria sarcină a călătorului, care în caz de aglomerație nu ar trebui să se îmbulzească, fiindcă dacă nu găsește loc i se va restitui costul biletului;

Că un asemenea raționament este în flagrantă contradicție cu principiile fundamentale în materii de responsabilitatea cărașului și în consecință Tribunalul nu-l poate primi".

Asupra valabilității regulamentelor de transport, ale întreprinderilor de transport, de interes particular sau public, și în o măsură aceste regulamente sunt valabile, doctrina și jurisprudența au fost întotdeauna de acord asupra principiului că asemenea re-

gulamente pentru a fi opozabile publicului trebuie să se inspire din criteriile de absolută seriozitate față de publicul care face apel la serviciile întreprinzătorilor de transporturi și să satisfacă condițiunile de publicitate cerute de lege.

— În ceea ce privește publicitatea regulamentelor C. F., indiscutabil că din faptul aducerii la cunoștință a publicului a acestor regulamente, condițiunile de publicitate sunt îndeplinite; în ceea ce privește însă condițiunile de seriozitate și de tutelare eficiente a intereselor publicului, regulamentele sunt valabile și deci violarea lor, atrage exonerarea C. F. de orice responsabilitate, când prin dispozițiunile regulamentare C. F., iau toate măsurile necesare pentru pază și salvagardarea intereselor publicului, comportate de împrejurările de fapt, în care transportul are loc.

Cele de mai sus, se sprijină pe principiul fundamental în materie de transport și anume pe principiul în virtutea căreia responsabilitatea C. F. este de ordine publică și deci ori de câte ori pe cale de regulament C. F. ar deroga la această responsabilitate fie printr'o clauză expresă, fie prin omisiunea măsurilor indispensabile pentru menținerea ordinii și paza publicului, asemenea clauze și omisiuni consacrate prin dispozițiuni regulamentare, nu sunt producătoare de efecte și deci C. F., nu se poate pune la adăpostul lor, invocând neresponsabilitatea sa în caz de accidente datorate tocmai lipsei acelor măsuri.

În altfel ar însemna să încurajeze arbitrarul întreprinderilor de transporturi, ori cari ar fi ele, ceea ce privește modul de efectuare al transporturilor, ceea ce ar atinge ordinea publică și deci ar friza imoralitatea.

„Orice arbitrar întronat într'o întreprindere de interes obștesc lezează acel spirit de echitate și iustitie din care trebuie să se inspire oricine în activitatea lui, cari nimănui nu-i se poate permite să lucreze în disprețul celui minimum de moralitate care trebuie să ghideze pe oricare din noi în raporturile cu terți; ori, a îngădui unei astfel de societăți de transport să lucreze în afară de orice răspundere, înseamnă a introduce cea mai perfectă imoralitate în activitatea ei și a viola cel mai elementar principiu de echitate juridică pe care rezidă însăși ideea de transport”¹⁾.

În speță C. F., în regulamentul său s'a mulțumit în interesul pazei și ordinii să prescrie interzicerea urcării publicului în tren înainte de oprire, precum și postarea unor agenți la ușile vagoanelor spre a împiedica urcarea publicului.

Incontestabil că asemenea măsuri echivalează cu o totală lipsă de pază în accepțiunea adevărată a cuvântului în tot cazul, nu cadrează cu pericolul căruia publicul călător este expus în momentul urcării în tren, atât timp cât accesul publicului pe peron este permis înainte de gararea trenului. Căci atunci când biletele de tren se vând fără nici un fel de control din partea C. F., a locurilor disponibile, sigur că accidentele de natura aceluia întâmplat reclamantului sunt inevitabile, deoarece fiecare călător posedând un bilet știe că are dreptul la un loc și deci îmbulzeala la vagoane este firească și oricâte prohibițiuni, ar pune C. F. prin regulament, călătorii,

1) vezi E. Cristoforeanu, Contractul de transport, vol. I, p. 11, Editura „Curierul Judiciar”.

în disprețul lor, vor căuta să-și asigure locul la care au dreptul;

Aceasta fiind situațiunea, fără discuție că organele C. F. din moment ce permit accesul călătorilor în incinta garilor înainte de oprirea trenului, au și obligațiunea de a lua atari măsuri, încât orice accidente eventuale să fie prevenite. Ori dat fiind această împrejurare singurele măsuri efective ar fi fost o pază polițienească serioasă sau în lipsa organelor polițienești necesare, să fi împiedicat accesul publicului pe peron, cum foarte bine spune Tribunalul sau să nu fi vândut decât biletele în proporție cu numărul locurilor disponibile.

Când însă se constată că organele C. F., pe lângă dispozițiunile regulamentului, au înțeles să ia și măsuri de pază polițienească, executate de un sub-comisar și un portar, deși regulamentul nu le obligă la asemenea măsuri, aceasta învederează mai mult, că însăși C. F., sunt convinse de necesitatea acestor măsuri, că deci regulamentul este incomplet sau insuficient, și prin urmarea responsabilitatea C. F., este cu atât mai mare.

Iată considerațiunile pentru care împărtășim punctul de vedere al tribunalului, sentința sa fiind de natură să trezească la realitate administrația C. F., făcând-o să priceapă că viața milioanei de călători ce i se încredințează zilnic, este un bun neprețuit și deci atunci când manipulează un mijloc de locomoțiune atât de periculos, are și obligațiunea de a lua toate măsurile de pază și de ordine necesare incolumității călătorilor.

În ceea ce privește obiecțiunea reprezentantului C. F., că din moment ce singura obiecțiune a C. F. în caz de aglomerație este restituirea costului biletului călătorilor rămași fără locuri, această obligațiune o considerăm drept o simplă naivitate asupra căruia nu mai insistăm, considerentul tribunalului asupra acestei chestiuni, fiind cât se poate de clar și categoric.

D. CĂRLIGEL
Avocat

CURTEA DE APEL TIMIȘOARA S. I^a

Audiența de la 14 Octombrie 1930

Președenția d-ului I. NIC. PERIȚEANU, Președinte

Olga Dr. Buteanu cu Dr. Diel și Dr. Bauer

Deciziunea No. P. II 3788-335/928

Medici. Dublă operație chirurgicală, aseptică 1^o de aneșizare a uterului și estirpare de chist ovarian și 2^o de apendicectomie, practică concomitent de doi chirurgi. Uitarea unei comprese în abdomen. Provocarea unei fistule stercorale, prin perforarea intestinului gros și a uterului.

Dacă faptul constituie o leziune corporală gravă cauzată din nepricepere sau neglijență în exercitarea profesiunii medicale, de natură să atragă responsabilitatea medicilor operatori, în conformitate cu dispozițiile art. 310 C. p. transilvănean?

Soluție afirmativă.

Responsabilitatea medicală, în principiu, ne mai putând fi pusă azi în discuție, ca fiind admisă, chiar în statele în care, în lipsă de texte categorice, doctrina și jurisprudența au consacrat-o; cu atât mai puțin ar putea fi tăgăduită în Banat și Ardeal, unde legislația penală, prin texte categorice (art. 310 și 311 C. p.) a pravăzut-o, stabilind, nu numai sancțiunile penale, ci

și anumite norme cu privire la acordarea în favoarea părții vătămate a cuvenitelor despăgubiri.

În consecință, sunt deopotrivă vinovați de neglijență și neprevădere chirurșii cari, cu prilejul a două intervenții chirurgicale concomitente, datorită lipsei de control a întregului câmp operator, mai înainte de închiderea plăgei luparatomice, și lipsei de verificare și numerotare a tampoanelor și compreselor întrebuintate, uită o compresă în abdomenul pacientei, provocându-i leziuni corporale grave, atunci mai ales când se constată că n'au avut prevederea ca în prealabil să se înțeleagă în mod hotărât asupra cui cade sarcina operațiilor și că au nesocotit îndatorirea pe care o aveu de a se ajuta reciproc, fie cu sfatul fie cu lucrul și de a păstra liniște și calm la căpătâiul pacientului narcotizat. Ca urmare ei sunt în culpă și deci, civilmente, solidar, răspunzători de prejudiciul cauzat.

Împrejurarea că lezata a propus și insistat să fie supusă, de către doi chirurși, la două operațiuni diferite deodată, nu e de natură să înlăture sau să atenueze responsabilitatea, medicală, pe de o parte ne fiind admisibil ca o ființă profană, să impună norme de conduită unor oameni de știință, iar pe de altă parte pentru că, de îndată ce au cedat insistențelor bolnavei, și au acceptat situația, datori erau să se comporte cu toată diligența și prevederea.

Refuzul lezatei, de a se supune la o nouă intervenție chirurgicală, practică de aceiași chirurși care i-au pricinuit leziunea corporală cu prilejul primei operațiuni, refuzat determinat de temerea justificată pe care-o înspărase, nu constituie de o potrivă o culpă a acesteia, de natură să înlăture sau să atenueze responsabilitatea medicală, derivată din faptul generator de prejudiciu.

Olga Dr. Buteanu, prin d-nii avocați: Cornel Albu, I. Gr. Periețeanu și Alfred Fulga, cu dr. Diel și Bauer prin d-nii avocați Osvald Teodoreanu și dr. Alex. Rasko.

Curtea,

Având în vedere rechizitorul cu No. 1537 din 21 Noembrie 1927 al Parchetului Tribunalului Timiș-Torontal prin care, pe baza cercetărilor făcute la acest parchet, s'a deschis acțiune publică, contra lui Dr. Ludovic Diel și Dr. Ludovic Bauer pentru faptul de leziuni corporale grave cauzate d-nei Olga Buteanu din cauza neglijenței întrebuintate de acești medici, în exercitarea propriei lor profesiuni de medici-chirurși, atunci când în toamna anului 1926 fiind operată de dânsii, cel întâi făcând o operație de apendicită, iar celalt o operație ginecologică, certându-se atât înainte cât și în timpul operației, din neglijență au uitat în abdomenul pacientei o compresă de mărimea unei batiste și de grosimea de 2—3 milim. și a cărei prezență în pântecul bolnavei neglijând-o timp de aproape două luni, a cauzat bolnavei complicațiuni atât de grave, încât după trecere de un an, adică până și la data rechizitoriului, ea suferă din această neglijență de o fistulă abdominală cu complicațiile prevăzute în multiplele certificate medicale dela dosar, fapt ce constituie delictul prev. și ped. de art. 310 al. 2 c. p.

Având în vedere, că procesul venind înaintea Tribunalului acesta pe baza rezultatului probațiunii administrate înaintea sa găsim că inculpații nu sunt în culpă, prin sentința din 2 Iulie 1928 i-a achitat; iar ca consecință a achitărei asupra cererii pentru despăgubiri civile, nu s'a pronunțat.

Că, în urma apelului parchetului Tribunalului — deși ulterior revocat de Parchetul General, ceea ce a determinat pe lezata să preia acuza și să înainteze dânsa apel — cauza

venind înaintea Curții, această instanță prin decizia din 17 Februarie 1930 a hotărât că, față de disp. art. 512 și 515 din legea de org. judecătorească care a abrogat disp. art. 596 pr. civ. ard., revocarea apelului din partea Parchetului General este inoperantă și deci apelul Parchetului subsistă; iar pe de altă parte, constatând că faptul imputat inculpaților intră în prevederile legii de amnestie prin sentința din aceeași zi a declarat stinsă acțiunea publică, sentință rămasă definitivă prin respingerea de către Inalta Curte de Casație, a recursului declarat de parchetul general.

Că, în urma cererii părții lezate, în baza art. 4 din legea de amnestie, Curtea a decis continuarea procedurii și judecarea acțiunii, referitoare la despăgubirile civile, în care scop s'a ordonat o expertiză medicală pentru constatarea stărei actuale a lezatei, care s'a și efectuat prin comisie rogatorie la Curtea de Apel din București.

Având în vedere actele și certificatele medicale depuse la dosar, declarațiile inculpaților făcute înaintea Tribunalului și anume a d-rului Diel, care arată: că la începutul anului 1926 a vizitat pe lezată și constatând o apendicită cronică i-a recomandat să fie operată; că nu s'a angajat să coopereze cu celalt medic la operația ce urma să se facă lezatei în ziua de 20 Noembrie 1926, că a convenit numai să-l asiste pe dr. Bauer; că mai târziu a constatat, că Dr. Bauer, care la deschiderea abdomenului, aflase o situație foarte complicată și neprevăzută, era obosit și asudat, în urma greșelii și complicatei operațiuni ce efectuase și în urma rugămintii acestuia, a preluat dânsul dr. Diel continuarea operațiunii de apendicită, după care tot dânsul a procedat la închiderea abdomenului, că n'a făcut personal nici un control al tamponelor, fiind de bună credință, că totul este în regulă, întru cât din partea personalului auxiliar nu se semnalase lipsa vre-unui tampon sau obiect întrebuintat cu ocazia operațiunii, așa cum era sistemul obișnuit în sanatoriul Bănățean; că n'a făcut controlul câmpului operator în profunzime fiindu-i teamă de vre-o infecție; că, după operație, temperatura pacientei s'a urcat și că la examinările ulterioare au constatat o inflamare în partea stângă a abdomenului și că mai târziu în locul plăgii de operație s'a spart burta și a început să curgă puroi; că dr. Bauer la înapoierea dela Budapesta i-a expus părerea medicilor consultați acolo, că ar fi posibil, să se fi uitat vre-un tampon totuși, dânsul dr. Diel, n'a putut primi o asemenea părere; că mai târziu, starea pacientei agravându-se s'a ținut un consiliu medical, când s'a emis din nou părerea uitărei vre-unui tampon, însă și de astă dată dânsul dr. Diel a fost de altă părere; că înainte de 6 Ianuarie 1927 a voit împreună cu dr. Bauer să lărgească rana și să facă o incizie în spate pentru scurgerea puroiului însă soțul pacientei s'a opus; că în urma acestora soțul lezatei a apelat la profesorul dr. Jacobovici din Cluj, care în noaptea de 6 Ianuarie 1927 a descoperit și scos compresa uitată în abdomen; că compresele se introduc în abdomen de către operator și cine le introduce acela el și scoate; interogatorul celui alt inculpat dr. Bauer, care arată că încă înainte de operație a fost medicul consultant al lezatei care i-a prescris diferite tratamente însă fiind fără rezultat a hotărât, după cererea soțului lezatei, facerea operațiunii; că la creerea soțului lezatei și după insistența acesteia, că operația ginecologică să fie făcută de dânsul, dr. Bauer, iar cea de apendicită tot atunci de dr. Diel, i-a spus că este un lucru neobișnuit și că ar face el singur ambele operații, sau le face Dr. Diel; că s'a hotărât ziua de 20 Noiembrie 1926 pentru facerea operației și că i-a comunicat dr. Butean că în urma convorbirii avute cu dr. Diel, acesta s'a angajat să facă operația de apendicită; că în ziua fixată pentru operație pe coridorul sanatoriului, a discutat cu dr. Diel cine să facă operația; că dr. Diel i-a spus că el adică dr. Bauer să facă ambele operații, la care răspuns, socotind că e o ceștiune nu-

mai de curtoazie i-a oferit d-rului Diel să facă ambele operațiuni, după care au intrat în sala de operație; că el dr. Bauer a început operația ginecologică prin deschiderea abdomenului, când c'a găsit în fața unui caz neprevăzut și complicat; că consultând pe dr. Diel, acesta l'a început nu i-a dat nici un răspuns; că întrebându-l din nou, acesta i-a spus că nu este nevoie de extirparea mitrei, ci să spargă numai cistul ovarian descoperit, ceea ce s'a și făcut; că această operație grea și complicată l-a obosit și fiind și asudat, pentru a nu produce vre-o infecție prin căderea sudoarei în abdomenul pacientei, a rugat pe dr. Diel să continue operația de apendicită, predându-i în acest scop bolnava, că dr. Diel a procedat la operația de apendicită, pe când dânsul a rămas numai ca asistent; că neșemnalându-se de personalul auxiliar, cum este sistemul la Sanatoriul Bănățean, lipsa vre-unui tampon, dr. Diel a procedat la închiderea abdomenului fără vre-un control al tamponelor din partea ambilor; că după operație s'a ridicat temperatura pacientei și starea ei s'a agravat totuși chiar după consultul și cu alți medici, ideea că ar exista un corp străin în abdomen nu s'a acceptat; că după ce s'a întors dela Budapesta dela înmormântarea tatălui său, unde unul dintre profesorii consultați a emis părerea uitărei vre-unui tampon în abdomen, a ținut un consiliu medical în care a expus părerea de mai sus, însă dr. Diel n'a fost de această părere; că hotărându-se să facă o nouă operație soțul lezatei a declarat, că nu mai are încredere și s'a decis chemarea profesorului dr. Jacobovici, care a aflat și scos compresa uitată în abdomen.

Având în vedere depozitiile martorilor audiați atât înaintea Tribunalului cât și înaintea Curții și anume:

Dr. Nicolae Butean soțul lezatei; care arată, că în urma convorbirii cu dr. Miletici, acesta a luat contact cu dr. Diel și Bauer și aceștia s'au învoit să facă operațiile așa după cum doria lezata, anume dr. Bauer operația ginecologică, iar dr. Diel cea de apendicită; că în ziua fixată operația a început-o dr. Bauer și după terminarea operației ginecologice, acesta a rugat pe dr. Diel să continue operația de apendicită, ceea ce dr. Diel a și făcut; că după operație starea lezatei s'a agravat, fără ca medicii operatori să se gândească la eventualitatea uitărei vre-unui obiect în abdomenul pacientei și aceasta chiar atunci, când li s'a sugerat o asemenea eventualitate; că n'a stat în continuu în sala de operație, dar i s'a spus de către dr. Bontilă, care a făcut narcotizarea bolnavei și mai târziu i s'a confirmat și de dr. Bauer, că în timpul operației dr. Diel a avut o atitudine neobișnuită, ciudoasă, că nu răspundea la întrebările puse de celalt operator dr. Bauer, fapt ce a provocat enervarea acestuia și că în timpul operației de apendicită dr. Diel a lucrat iritat și că din această cauză personalul ajutător și-a pierdut cumpătul; martorul dr. Bontilă care confirmă arătările d-rului Butean; Martorii dr. Dionisie Liuba, dr. Titu Russu, dr. Ioan Lakuk, dr. Liviu Gabor, dr. Andrei Bickel, audiați înaintea Tribunalului, iar parte și înaintea Curții, cari arată că după scoaterea de către dr. Jacobovici a compresei uitate în abdomen chemați a examina pe lezata, au constatat, chiar prin luna Martie 1927 existența unei fistule în abdomen, prin care se elimina puroi cu fecale și sânge de menstruație, de unde au dedus, că intestinul gros și mitra sunt perforate, ca consecință a uitărei compresei în câmpul operator aproape 7 săptămâni (20 Noiembrie 1926—6 Ianuarie 1927); leziuni stabilite definitiv, prin examinări ulterioare, făcute de medici specialiști și în clinicile din țară și străinătate, leziuni a căror existență s'a constatat și în anii: 1927, 1928, 1929, după cum dovedesc numeroasele certificate medicale dela dosar și a căror consecință se resimt și astăzi și se vor resimți și în viitor până la o nouă intervenție, care ar putea pune viața în pericol, constatări și concluziuni puse de medicii experți dr. N. Gheorghiu, dr. E. Juvara și dr. Marinus Georgescu, cari

au fost desemnați pentru a constata starea actuală a lezatei și a căror aviz este cuprins în procesul verbal din 25 Septembrie 1930, aflat la dos. Nr. 871 din 1930 a comisiei rogatorii făcute către Curtea de Apel București.

Din toate aceste dovezi Curtea stabilește următoarea stare de fapt: Că la operațiunea ginecologică făcută de dr. Bauer, lezatei Olga Butean, s'a întrebuițat o compresă de mărirea unei batiste; că la închiderea abdomenului făcută de dr. Diel, această compresă a fost uitată în câmpul operator și că din această cauză starea pacientei după operație s'a agravat și s'a complicat în așa fel că i-au produs leziuni corporale grave, anume: perforarea mitrei și a intestinului gros și formarea unei fistule abdominale, prin care se elimina puroi cu fecale și sânge de menstruație.

Că uitarea compresei în abdomen se datorește lipsei de control, înainte de închiderea abdomenului, a întregului câmp operator, și a lipsei de verificare și numerotare a tamponelor și compreselor întrebuițate cu ocazia facerii operațiilor.

Că, aceste omisiuni la rândul lor se datorează faptului, că d-rul Bauer care a întrebuițat compresa, n'a atras atențiunea d-rului Diel, înainte de închiderea abdomenului de prezența compresei în câmpul operator iar d-rul Diel, înainte de închiderea abdomenului n'a făcut explorarea întregului câmp operator și ambii n'au controlat numerotarea tamponelor și compreselor întrebuițate, ceea ce constituie o neglijență din partea ambilor medici operatori; că dânsii cări au recunoscut că nu este uzul, dar că totuși nu este exclus, ca doi medici să opereze de odată, fiecare în specialitatea sa, n'au avut prevederea ca în prealabil să se înțeleagă în mod hotărât asupra cui cade sarcina operațiilor; și să nu lase după cum susțin, din spirit de curtoazie, să se presupună că unul sau altul, indiferent, va face ambele operațiuni; că trebuia să știe și ca specialiști în chirurgie erau în măsură să știe, că nu este exclus, ca la deschiderea abdomenului să se afle în fața unui caz nou și complicat — cum s'a și întâmplat — care cerând o muncă mai mare și sforțări mai încordate impun datoria unui ajutor reciproc, fie cu sfatul fie cu lucrul; păstrarea liniștii și calmului; evitarea discuțiilor iritante și a neînțelegerilor provocate nu în interesul succesului operațiunii, ci din ambițiune și toate aceste la căpătâiul pacientului adormit și în speță cu abdomenul deschis.

Din această stare de fapt, rezultă că ambii medici operatori sunt vinovați de neglijență și neprevădere și deoarece din această cauză s'a provocat reclamantei leziuni corporale grave, dânsii sunt în culpă și deci răspunzători civilmente de prejudiciul cauzat.

Considerând că în principiu responsabilitatea medicală nu mai poate fi pusă azi în discuție, ea fiind admisă, chiar în statele în cari în lipsă de texte categorice, doctrina și jurisprudența au consacrat-o; cu atât mai puțin în Banat și Ardeal, unde legislația penală, prin texte categorice (art. 310, 311 c. pen.) au prevăzut-o și a stabilit nu numai sancțiunile penale ci și anumite norme cu privire la acordarea în favoarea plății vătămate a cuvenitelor despăgubiri.

Că, în cauza prezentă neglijența și neprevădere cad în sarcina ambilor operatori și că nici în parte nu poate fi pusă în seama personalului auxiliar, după cum încearcă s'o facă în apărare, Curtea o află din starea de fapt stabilită și expusă mai sus, sprijinită și cu opiniunile medicilor specialiști ascultați parte ca martori parte ca experți și anume:

Dr. Cădea, dr. Liviu Gabor, dr. Kakuck și pe avizele profesorilor dela diferite clinici din străinătate, astfel profesor dr. Verebely Tibor, clinica chirurgicală a Universității din Budapesta, profesor dr. Humer Hultl; consilierul dr. Ioan Haberer din Dusseldorf; profesor dr. Eugen Egon Rauzi dela clinica din Innsbruck; docenții L. Schönbauer și H. Stendl din Viena; dr. Winkler din Viena și alții a căror avize date

înscris sunt depuse la dosar și cari în unanimitate arată, că operatorul trebuie să facă revizia cavității abdominale și răspunderea pentru un obiect uitat în abdomen o are exclusiv operatorul; în fine raportul Comisiei medico-legale din București, aflat la dosar, care conchide în același fel.

Curtea n'a acceptat acea susținere a apărării, că chiar în cazul răspunderii, ea este atenuată prin culpa și a lezatei, prin aceea că la insistența dânsiei, medicii a trebuit să efectueze în mod neobișnuit ambi 2 operațiuni diferite deodată și în al doilea rând că la propunerea acelorași medici pentru o nouă intervenție, lezata a refuzat, ceea ce dacă s'ar fi făcut atunci lezata n'ar mai fi suportat consecințele ulterioare, că deci ar fi vorba de o culpă comună; aceste susțineri ale apărării, Curtea nu le-a acceptat, deoarece, în ce privește insistența lezatei, o ființă profană, ca să îndrumeze sau să ceară o imposibilitate, dela niște oameni de știință și specialiști nu este de admis; dar și de altcum, odată ce medicii au acceptat această situație dânsii trebuiau să se comporte cu toată diligența și prevederea; cât pentru a doua aserțiune, era natural ca lezata să refuze o nouă intervenție a acelorași medici, odată ce constatase efectele dezastroase a primei intervențiuni.

Normă de drept bazată pe principiile generale, referitoare la modurile de despăgubire la vătămări corporale, în aceste ținuturi supuse dreptului maghiar încă în vigoare, este ca cel în culpă trebuie să plătească vătămatului cheltuiala vindecării lui; i se mai întoarce și câștigul de care a fost lipsit; iar prin dispozițiuni categorice prevăzute în art. 311 c. pen. transilv. se mai acordă în favoarea părții vătămate în caz de boală îndelungată sau incapacitate de lucru, sau un capital stabilit odată pentru totdeauna, sau o rentă anuală, cari se fixează după condițiunile personale și familiare ale părții vătămate.

În cadrul acestor reguli, urmează a examina pretențiunile la despăgubiri a părții lezate în suma de 4.800.000 formulate în cererea înreg. la 4 Martie 1930 sub Nr. P. II. 3788/328 din 1928, având în vedere și acea normă de drept, că atunci când răspunderea derivă dintr'un delict și fapta este imputabilă mai multor persoane ca în cauza prezentă, aceste persoane sunt ținute solidar la despăgubire.

În ce privește pretențiunea formulată la lit. A. pct. 1 referitor la regimul special ce a trebuit să urmeze lezata, ca alimentare și trai corespunzător stărei sanitare, Curtea o găsește admisibilă ca una ce intră în cheltuielile vindecării și intru cât în asemenea regim, a trebuit urmat pe durata de suferință de peste 3 ani, după cum se dovedește cu depozițiile martorilor și din certificatele medicale și luând ca bază a aprecierii sale faptul că un asemenea regim a necesitat un surplus de cheltuieli de cel mult 60 lei pe zi a redus pretențiunea și a stabilit aceste cheltuieli la suma de lei 60.000.

În ce privește pretențiunea formulată la pct. 2 lit. A. spese ocazionate cu medicamente și pansamente pe durata de peste 3 ani; având în vedere că ele au fost necesare și sunt dovedite cu actele justificative depuse la dezbateri și eliberate de farmaciile Kertesz, Kulka, Steana, Dorgeria Krayner, ele au fost admise în suma cerută de lei 60.000.

Pretențiunea de sub pct. 3 A. procurarea de aparate și instrumente necesare îngrijirii și tratamentului la domiciliu, fiind neîndoelnic că față cu starea bolnavei și a felului boalei, procurarea lor s'a impus și având în vedere că pentru parte s'au prezentat note și facturi dela firmele Samuel Doboș, Kecskemeti, Fabian iar pentru parte prin apreciere, această pretențiune o reduce și o stabilește la lei 15.000.

Pretenția de sub pct. 4 A. prima rată la sanatoriu fiind dovedită cu chitanța Nr. 2.102 din 29 Noembrie 1926, s'a admis astfel cum s'a cerut pentru lei 1.500.

Pretenția de sub pct. 5 A. onorariul d-rului Jacobovici venit dela Cluj, care prin operație a extras compresa uitată,

cheltuială dovedită cu chitanța băncii prin care s'a făcut plata cu recipisele poștei pentru scrisori și telegrame, s'a admis astfel cum s'a cerut lei 31.576.

Pretenția de sub pct. 6 A. Lemne, curent electric consumat în plus, gazul întrebuințat la sterilizări etc., prin apreciere și având în vedere că această cheltuială în plus a trebuit făcută o admite în parte la lei 15.000.

Pretenția de sub pct. 7 A. spesele ocazionate după recomandarea medicilor cu trăsura și automobilul pentru ameliorarea stărei de debilitate, anemie și neurastenie dovedite cu depozitiile medicilor, prin apreciere o admite în parte pentru lei 15.000.

Pretenția de sub pct. 8 A. Plata infirmierelor și numai la domiciliu cheltuială impusă cu starea lezatei și felul boalei și care prin apreciere pentru durata lungă a boalei o admite cu redectere la lei 15.000.

Pretenția de sub pct. 9 A. spesele ocazionate cu drumul la București și pentru însoțitor la sanatoriul Gerota, consultul cu diferiți medici specialiști în acest oraș, radiografia, plăcile radiografice întreținerea în București și celelalte spese legate cu acest drum și pentru dovada cărora există certificatele medicale și plăcile radiografice anexate la dosar, având în vedere numai timpul necesar pentru scopul în care s'a făcut acest drum, cu reducerea numai la 1.000 lei dela 2.000 ceruți pentru întreținerea zilnică a 2 persoane și cu reducerea totală a bacșișurilor le admite în parte și fixează cheltuieli la 50.000 lei.

Pretenția de sub pct. 10 A. spesele ocazionate cu drumul la Viena și Budapesta, având în vedere că starea lezatei la acea dată necesită serioase îngrijiri și consultări medicale, având în vedere spesele cu trenul dus și întors pentru 2 persoane (una însoțitorul) cu pașapoartele, întreținerea în acele orașe numai pentru timpul strict necesar, radiografiile și cu reducerea la jumătate din cât s'a cerut pentru întreținerea zilnică folosința mijloacelor de transport, cu reducerea tuturor bacșișurilor, pe baza dovezilor prezentate, certificatele C. Ferate referitoare la costul trenului; certificatele medicale și plăcile radiografice depuse la dosar și prin apreciere le admite în parte și stabilește aceste cheltuieli la lei 70.000.

Pretenția de sub pct. 11 A. spesele necesitate cu mergerea la baia Crkovenica la marea Adriatică, după recomandarea medicilor lor, întreținerea a 2 persoane (însoțitor) pe timp de 22 zile în plus zilele întrebuințate cu dusul și înapoierea, costul trenului, pașapoartelor, este cheltuială dovedită necesară cu ascultarea medicilor cu certificate C. Ferate, le admite în parte și fixează la 50.000 lei.

Pretenția dela pct. 12 A. spesele cu al doilea drum la Viena, Budapesta, plus Ischl având în vedere că starea lezatei la acea dată se menționa îngrijorătoare pe baza datelor și dovezilor prezentate și depuse la dosar la fel cu cele dela pct. 10 A. și prin apreciere le admite în parte și le stabilește la lei 70.000.

Pretenția dela pct. 13 A. plata dobânzilor la sumele împrumutate în scopul căutării sănătății dovedit cu chitanțele dela bănci depuse la dosar, le admite astfel cum s'au cerut lei 29.796.

Totalul acestor sume face lei 462.672 și ele constituie cheltuielile efective făcute în scopul vindecării cari în baza normelor de drept mai sus enunțate sub titlul de despăgubiri a trebuit acordate în favoarea părții vătămate.

Având în vedere că pentru justificarea celorlalte pretențiuni a fost necesară stabilirea stărei prezente a vătămatei, în care scop la cererea ambelor părți s'a ordonat și efectuat o expertiză medicală, al cărui rezultat este consemnat în procesul verbal din 25 Septembrie 1930 aflat în dosarul Nr. 871 din 1930 a Curții de Apel București Secția V-a anexat la acel al acestei Curți.

Având în vedere constatările și opiniile medicilor experți din București profesor dr. N. Gheorghiu numit din partea Curții, dr. Marius Georgescu ginecolog-operator desemnat de vătămată și prof. dr. Ernest Juvara, desemnat de învinuțitul dr. Ludovic Diel, cari în unanimitate constată că deși lezata nu mai prezintă nici o fistulă aparentă, însă la partea inferioară a cicatricei abdominale (reg. hipogastrică supra pubiană) prezintă o eventrație circulară, de mărimea unei piese de 5 lei, la nivelul căruia pielea este subțiată și la care aderă cu foarte multă probabilitate masa intestinală; că aceste aderențe par să existe și la nivelul corului uterin stâng, consecințe ale operațiilor executate de către d-rii Diel și Bauer; că aceste leziuni fac din lezata un fel de infirmă, care infirmitate ar putea dispărea prin intervențiuni ulterioare și că aceste intervențiuni fiind serioase ar putea să-i pună viața în pericol.

Având în vedere certificatul medical din 7 August 1929 eliberat de docent dr. Fritz Isler din Viena, la care sunt alăturate și 2 plăci radiografice, piese prezentate la dezbateri înaintea Curții, din care se constată, că segmentul sigmoid al colonului este încolăcit și este frânt la hotarul ambelor treimi proximale; că partea mijlocie este lipită de părțile abdominal anterior, evident aderată de părțile abdominal; certificatul medicului dr. Liviu Gabor care în ziua de 15 Februarie 1930 a examinat pe vătămată și care își explică că din cauza aderențelor peritoneale din cavitatea abdomenului, a putut fi provocate durerile abdominale și sacrale, greața și vărsăturile, oboseala psihică și amețelele de care s'a plâns vătămata; certificatul medical al d-rului Kakuk, operator-chirurg tot din 15 Februarie 1930, care în urma examinării vătămatei conchide că din starea de infirmitate actuală, pacienta ar scăpa în parte eventual prin o operație, gravă, cu resecții multiple de intestine, dar că nici prin această operație nu s'ar putea garanta o restabilire completă a sănătății, ci din contră iar putea fi fatală; certificatul medical din aceeași zi a d-rului Isajia Popa, specialist în boale interne, care făcând aceleași constatări ca și ceilalți medici, arată că vătămarea are necesitate de un tratament îndelungat precum și de un regim de viață dintre cele mai liniștite, certificate depuse la dosar cu petiția din 21 Februarie 1930 de sub P. II. 5788/324 din 1928.

Pe baza dovezilor de mai sus, Curtea stabilește, ca stare de fapt, că vătămata nu este complet vindecată și că chiar în viitor vindecarea este îndoielnică, afară de o eventuală nouă intervenție, al cărui rezultat este problematic, însă care, dat fiind seriozitatea operației, mai de grabă i-ar fi putut fi fatală.

Mai departe stabilește, că și în viitor vătămata va avea să îndure suferințe și consecințele unei boli îndelungate, cari vor necesita serioase îngrijiri, un regim special de trai și alimentare, consulturi medicale, executarea prescripțiilor medicale, din cari nu vor fi excluse trimiterea la stațiuni balneare și climatice, etc.

Având în vedere, că față cu această stare de fapt, este locul la aplicarea dispoz. art. 311 c. p. transilv., care admite în favoarea vătămatului pentru caz de boală îndelungată acordarea fie a unui capital stabilit odată pentru totdeauna sau o rentă anuală, care să fixeze avându-se în vedere condițiile personale și familiare ale părții vătămate.

Având în vedere că în cauza prezentă, vătămata este o femeie încă tânără, numai de 30 ani, soție de medic și după cum rezultă din unele acte dela dosar și afirmațiuni necontestate, nu dispune de nici o avere personală, fiind constrânsă a trăi numai din câștigul profesional al soțului său, față de aceste constatări Curtea pe de o parte găsește că, drept despăgubiri pentru viitor necesitate de boala îndelungată, să fie acordat un capital odată pentru totdeauna; iar pe de

alta stabilește acest capital, față cu timpul îndelungat al boalei cu împrejurarea că o vindecare complectă nu se întrezărește așa curând și față de condițiunile personale și familiare a vătămatei la suma de 600.000 (șase sute mii) la care adăugată cea de 462.672 lei cheltueli efective, însemnează în total lei 1.062.672.

Curtea a aflat această sumă corespunzătoare și din acel motiv, că în jurul ei părțile au căutat o împăciuire și au urmat între ele tratative în anul 1927 și acest fapt este dovedit cu depozițiile martorilor Alexandru Rode, dr. Alexandru Miletici și dr. Ioan Bontilă, audiați înaintea acestei Curți și cu scrisorile lui Rode către dr. Butean soțul vătămatei, depuse de acesta pe lângă celelalte documente cu petiția din 21 Februarie 1930 (pag. 484).

În ce privește cererile, referitoare la celelalte pretențiuni, Curtea nu le-a acceptat și le-a respins din următoarele motive :

Privitor la pretențiunea de 1.000.000 (un milion) lei formulată la lit. B din cererea din 4 Martie 1930 de sub Nr. 528 „pentru răscumpărarea durerilor (indemnitate de suferință)” s'a respins de oarece asemenea pretențiuni nu intră în cadrul despăgubirilor ce conform normelor de drept deja expuse, isvorâte din principiile generale aplicabile în materie de despăgubiri în teritoriile în care sunt în vigoare normele de drept maghiar — ca în speță — și nici în textul art. 311 c. p. transilvănean, care guvernă această materie.

Privitor la pretențiunea de 1.000.000 (un milion), formulată la lit. C. „pentru slujirea organelor sexuale și privarea dela chemarea de femeie și mamă” s'a respins, deoarece din rezultatul întregii probațiuni se constată, că un astfel de defect a existat înaintea operațiunii și în parte chiar el a motivat facerea operațiunii „dorința vătămatei de a avea copii” și acest fapt este confirmat de dr. Liviu Gabor, care face declarațiuni categorice în această privință la dezbaterile dinaintea acestei Curți și arată, că înainte de operație a examinat pe lezată și a constatat, că avea o deviație a uterului, precum și aderențe în jurul uterului și care medic mai afirmă, că în urmă unei asemenea operațiuni șansele de a deveni gravidă scad, de aceea numitul medic nici n'a recomandat cu insistență facerea operației.

Privitor la pretențiunea de 1.400.000 (un milion patru sute mii) lei „incapacitate de lucru și infirmitate” formulată la lit. D. și cea de 717.000 lei cheltuelile pentru viitor formulată la lit. E. Curtea, având în vedere, că lezată n'are nici o profesie rentabilă, poziția sa socială până azi n'a determinat-o să recurgă personal la ocupație, care să-i aducă câștig, a aflat că pretențiunea referitoare la daune provenite din incapacitate de lucru, este neîntemeiată și a respins-o: în ce privește pretențiunea, bazată pe infirmitate, Curtea din rezultatul probațiunii, a declarațiunii medicilor și din expertiză a constatat, că nu e vorba de infirmitate în sensul legii, ci de o boală îndelungată, care într'adevăr va necesita serioase îngrijiri, tratament, consulturi etc., cheltueli cari sunt formulate și la lit. B. și pe care Curtea deja le-a avut în vedere pentru care sub titlu de boală îndelungată i-a acordat suma de lei 600.000; așa că, cu pretențiunile ce întrec această sumă sub titlu de mai sus expus, lezată a trebuit respinsă.

Având în vedere că prin sentința Tribunalului atacată cu apel inculpații au fost achitați pe motiv că nu sunt vinovați și ca consecință, Tribunalul, în baza art. 487 pr. p. nu s'a pronunțat asupra pretențiunilor civile; că, în urma apelului și a amnestierei inculpaților pe baza art. 4 din legea de amnestie, Curtea luând în dezbateri la cererea părții vătămate plângerea referitoare la despăgubiri civile, a trebuit să examineze din nou cesțiunea vinovăției și găsind pe învinuiți în culpă din motivele expuse în această sentință și ca consecință

admițând în parte cererea pentru despăgubiri civile, a trebuit pe baza textelor invocate în dispozitiv, să anuleze sentința tribunalului în partea referitoare la despăgubiri și să oblige pe ambii medici învinuiți la plata lor, în quantumul și sub condițiunile cuprinse în dispozitiv.

În ce privește cheltuelile de judecată, având în vedere că învinuiții au fost găsiți în culpă, dânsii pe baza art. 479 și urm. din pr. pen. sunt obligați să restituie cheltuelile necesare făcute de partea vătămată, atât la prima instanță cât și în apel; și luând în considerare suma acordată drept despăgubiri, iar nu cea cerută, aceasta pe baza art. 6 al. 3 din tabloul onorariilor minimale pentru avocați partea referitoare la dispozițiuni generale, pe baza art. 1 lit. b, din aceste dispozițiuni și a observațiunilor de sub tabloul II, care prevede, că pentru procesele penale în cari se cer daune interese — ca în speță, — onorariul minimal din acel tablou va fi mărit cu onorariul proporțional cu suma daunelor-interese, potrivit tabloului III și IV, adică ca și pentru procesele de natură pur civilă pe baza tuturor acestora și având în vedere onorariile minimale prevăzute în tabloul IV. Curtea a stabilit cheltuelile dela prima instanță, la suma de lei 38.940; iar pe cele din apel la suma de 62.000 lei la plata cărora învinuiții a trebuit să fie obligați în favoarea părții vătămate.

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE S. II-a

Audiența de la 8 Iulie 1931

Președenția d-lui AL. DEM. OPRESCU, Consilier

Dr. Ludovic Bauer și Dr. Diel cu Olga Buteanu

Deciziunea No. 5527

Medici. Dublă operațiune chirurgicală aseptică: 1° de antefixație a uterului și estirpare de chist ovarian și 2° de apendicectomie, practică concomitent de doi chirurghi. Uitarea unei comprese în abdomen. Provocarea unei fistule stercorale, prin perforarea intestinului gros și a uterului.

Dacă faptul constituie o leziune corporală gravă, cauzată prin nepricepere sau neglijență în exercitarea profesiei medicale, de natură să atragă responsabilitatea chirurgilor operatorii, în conformitate cu dispozițiile art. 310 c. p. transilvănean?

Responsabilitatea medicală, în principiu, nemai putând fi pusă astăzi în discuție, nici chiar în statele în cari, în lipsă de texte categorice, doctrina și jurisprudența au consacrat-o, cu atât mai mult câtă să fie proclamată în Banat și Ardeal, unde legislația penală, prin texte categorice, a prevăzut-o, stabilind nu numai sancțiunile penale, ci și anumite norme cu privire la acordarea cuvenitelor despăgubiri în favoarea părții vătămate.

Asa dar, când doi chirurghi practică, în mod succesiv, două intervenții chirurgicale asupra aceluiași pacient, uitarea unei comprese în abdomenul celui operat constituie o neglijență și omisiune culpabilă, imputabilă amândorora și fiecăruia în parte.

Amândorora: 1°) pentru că n'au controlat, nici unul nici celalt, numerotarea tampoanelor și compreselor întrebuintate; 2°) pentru că, neavând prevederea ca, în prealabil, să se înțeleagă, în mod hotărât, asupra cui cade sarcina operațiunilor, și neprevăzând că la deschiderea abdomenului s'ar putea afla în fata unui caz nou și complicat, care, cerând o muncă mai mare și sfertări mai încordate, impun datoria unui ajutor reciproc, fie cu sfatul fie cu lucrul, păstrarea liniștii și calmului, s'au dedat la discuții iritante, la căpătâin!

pacientei adormite și cu abdomenul deschis, nu în interesul succesului operației ci din ambițiune.

Fiecăruia în parte, pentru că, cel dintâiu operator, mai înainte de închiderea plăgei laparatomice, n'a atras atenția celui care i-a succedat, despre prezența în câmpul operator a compresei de el întrebuințată; iar cel de al doilea n'a făcut explorarea întregului câmp operator, mai înainte de a îndeplini sarcina care îi încumba: închiderea abdomenului.

Și culpa care rezultă din aceste omisiuni și neglijență nu este o culpă contractuală, ci intrunește toate elementele delictului prevăzut de art. 310 al. 2 c. n. transilvănean, ceace autoriză instanțele de fond, în caz de amnestiere a faptului penal, să procedă la judecarea pretențiilor civile ex delictu, ceace atrage răspunderea solidară a autorilor faptului generator de prejudiciu.

Insistențele cele lezate de a i se face două operațiuni de odată, chiar dacă s'ar admite că este ceva eșit din normal, nu poate diminua culpa medicilor operatorii cari, ca specialiști în chirurgie, nu trebuia să admită dorințele pacienților, fiindă profană în această artă.

Tot astfel refuzul lezatei de a primi o nouă intervenție chirurgicală a medicilor vinovați, nu poate diminua această răspundere, un atare refuz apărând ca firesc odată cu constatarea efectelor dezastruoase ale primei intervențiuni.

Recurenții dr. Dieh și Bauer prin d-nii avocați: Oswald Teodoreanu și Constantinescu M.; intimata Olga Buteanu prin d-l avocat I. Gr. Periețeanu.

Curtea deliberând,

Asupra recursurilor declarate de dr. Ludovic Diel și dr. Ludovic Bauer, în contra deciziunii penale Nr. 3788-545 din 1928, a Curții de Apel Timișoara Secția II-a, prin care ambii recurenți au fost obligați solidar la plata sumei de 1.062.672 lei drept despăgubiri civile.

Văzând motivele de casare, în esență, astfel formulate în recursul dr. Ludovic Diel:

1) „Investirea nelegală a instanței de apel. Violarea art. 12 din Constituție, 51 legea de organizare judecătorească, 384 proc. pen. ardeleană și exces de putere. Sentința tribunalului Timiș-Torontal s. I-a, Nr. 7120 din 1927 care achită pe d-l Bauer și Diel de delictul de leziuni corporale grave cauzate prin imprudență, pacientei Olga dr. Buteanu, fapt prevăzut și pedepsit de art. 310 al. II C. pen. a fost atacată cu apel de către procurorul trib. fără ca partea civilă să fi făcut vre-o rezervă sau declarațiune. Parchetul general căreia i s'a trimis dosarul, cu adresa Nr. 1.057 din 1928, îl restituie tribunalului cu mențiunea că revocă apelul declarat de procurorul primei instanțe. Cum ajunge acest dosar la s. II-a a Curții de Apel? Când și cum a fost repartizat?”

Din dosar nu se constată, atunci cum s'a investit aceea onorată Curte cu judecarea procesului?”

2) „Greșită interpretare a art. 385 parag. 3 p. 2 al. b, tardivitatea apelului părții civile, violarea art. 4 din legea de amnestie. Art. 315 al. 1 legea de organizare judecătorească a extins pe ziua de 1 Septembrie 1925, pe întreg teritoriul statului Român, dispozițiunile codului de procedură penală din vechiul regat relativ la poliția judiciară și atribuțiunile Ministerului Public. În acest mod întregul sistem al codurilor Austriece și Ungare a fost modificat, și urmează a fi pus de acord cu sistemul procedurii adoptate. De aci recunoașterea

pe cale jurisprudențială, că deși exercițiul acțiunii publice aparține parchetului, acesta numai poate renunța la efectele acțiunii exercitate, care rămânând în domeniul suveranității de statutare a instanței de fond, aceasta nu poate să se desinvestească decât printr'o hotărâre. O consecință netăgăduită a acestui postulat este că acțiunea civilă în instanța penală, fiind un accesoriu al acțiunii penale, ea nu poate fi exercitată și conservată decât în modurile prevăzute în procedura noastră penală. Lipsa de manifestare a părții civile în termenele stabilite de lege cu privire la dreptul de ași valorifica pretențiunile sale de parte alăturată, nu poate fi prin nimic substituită. Manifestările Ministerului Public privesc exclusiv acțiunea publică și nu pot angaja și nici conserva acțiunea civilă, care nu aparține decât părții civile valabil constituită. În speță cu ocaziunea pronunțării sentinței de achitare lezatele și reprezentanții lor nu s'au declarat asupra sentinței socotind probabil că afacerea ar fi reprezentată de parchetul Tribunalului Timiș-Torontal. Or dacă părțile civile voiau să-și conserve drepturile lor în instanța de apel erau obligate să se declare. Căci prin efectul art. 315 legea de organizare judecătorească fiind suprimat dreptul parchetului General de a retrage apelul, după cum o constată formal și Curtea, apelul Parchetului Tribunalului nu învestea Curtea și cu judecarea pretențiunilor civile, fără o declarațiune formală a părții civile că înțelege să-și susțină pretențiunile și în instanța de apel. Prezența la publicarea sentinței a părților civile le obliga să-și manifeste imediat voința lor art. 388 pr. pen. ard. nu au făcut-o, ori ce declarațiune ulterioară este tardivă, așa precum și este declarațiunea de apel a d-nei Buteanu, din 27 Iulie 1928”.

3) „Rea constituire a instanței cu violarea art. 412 comb. cu art. 384 al. I și VI din proc. pen. ard. Onorata Curte, încuviințând continuarea debaterilor fără prezența procurorului, deși este obligatorie conform art. 412 proc. pen. ardeleană căci legea nu face excepțiuni decât în cazurile prevăzute de art. 41 al. I proc. pen. ard. s'a violat sus citatul text întrucât constituirea instanțelor fiind de ordine publică, iar legea de amnestie desființând delictul, dar menținând instanța, nu s'a adus nici o modificare în constituirea instanței penale, care nu poate funcționa valabil fără participarea procurorului ori care ar fi concluziunile sale. Această idee e confirmată și de art. 19 din legea Inaltei Curți de Casație”.

4) „Violarea art. 324 și 315 proc. pen. ard. Contrariu dispozițiunilor formale ale textelor mai sus citate, curtea și-a întemeiat deciziunea sa nu numai pe probele administrate în cursul debaterii principale, ci și pe avizele profesorilor dela diferite clinici din străinătate, profesor dr. Verebely Tibor, clinica chirurgicală a Universității din Budapesta, prof. dr. Himel Huttel, consilierul dr. Ion Haberer din Düseldorf, prof. dr. Egon Ranzi dela clinica din Insbruck, docenții L. Schonboner și H. Stendl dela clinica din Viena, dr. Winkler din Viena și alții ale căror avize date în scris sunt depuse la dosar, etc. ca și considerentul dela pagina 19 cu dr. Fritz Sisler, care nu s'au cetit la desbaterea principală și cari nu se puteau citi, conform interdictului categoric din art. 315 p. 1, 2 și 3”.

5) „Cmisiune esențială și nemotipare. Fiind necontestat că dr. Bauer a executat operațiunea ginecologică care a necesitat introducerea compresei uitate sau rătăcite de d-sa în abdomen, întrucât la apendectomie nu se întrebuințează atari compresii și nici nu se lucrează în interiorul abdomenului, cele două operațiuni sunt distincte una de alta. De aci susținerea noastră înaintea instanței de fond că răspunderea întregii operațiuni o poartă operatorul principal dr. Bauer, și că ori ce alți terți operatori sau asistenți nu au dreptul să

se amestece în operațiunea executată de un altul, precum și că dr. Bauer era obligat în orice caz să-și verifice singur câmpul operator sau să semnaleze terților că nu au făcut exploatarea acestui câmp. Asupra acestor apărări Curtea omite să se pronunțe și omisiunea este esențială întrucât neglijența sau imprudența dr. Bauer nu poate aplica și răspunderea solidară a dr. Diel“.

6) „Insuficiență motivare a respingerii celor două apărări isvorâte din culpa lezatei. În adevăr, în prim loc, insistența d-nei dr. Buteanu de a i se face două operațiuni deosebite de către doi medici, adică ceva neobișnuit, ceea ce poate fi socotit drept cauză generatoare a faptului nu poate fi considerată cum o declară Curtea, drept o dorință a unei ființe profane, iar în al doilea loc, refuzul d-sale de a suporta o nouă intervențiune, pe care dr. Diel, se oferă să i-o facă, nu poate fi justificată așa cum o declară Curtea că „era natural ca lezata să refuze o nouă intervențiune a acelorași medici, odată ce constatase efectele dezastruoase ale primei operațiuni“.

7) „Greșită interpretare a art. 311 codul penal. Exces de putere și nemotivare. Onorata Curte, condamnă pe d-rii Bauer și Diel la plata unei sume în cifră de 1.173.612 lei și compune această sumă în modul următor, drept despăgubire suma de 462.672 lei sub titlu de cheltueli efective ce a avut cu căutarea sănătății, suma de 600.000 lei capital sub titlu de despăgubiri pentru boală îndelungată, 38.940 lei cheltueli de judecată dela prima instanță și 62.000 lei cheltueli ivite în apel. Onor. Curte, a stabilit sumele dela punctele 1, 3, și 4 prin apreciere. Or, conform sistemului codului de procedură ardelean atari despăgubiri se pot stabili după apreciere numai atunci când nu sunt posibile dovezi materiale. În speță Curtea, a omis să invite pe reclamantă ca să producă probele sale obiective. În ori ce caz instanța de apel era obligată să recurgă la păreri de experți ceea ce omițând după cum eu privire la cheltuelile de judecată a omis a face analogia lor la 1/5 față cu pretențiunile de 5.000.000 lei reduse la 1/5, urmează că numai cu violarea acestei reguli de drept Curtea a statuat asupra acestora cu exces de putere. Pe de altă parte însă, avându-se în vedere starea actuală a pacientei, așa cum o constată ultima expertiză, suma de 600.000 lei acordată pacientei nu poate intra în prevederile art. 311 cod penal, deoarece suma e disproporționată iar dr. Diel nu s'a făcut vinovat de nici o infracțiune penală. Codul ardelean nu cunoaște indemnitatea de suferință. Invocarea art. 1.325 codul civil austriac nu putea avea și nu trebuia să aibă nici o influență în speță“.

II. În recursul dr. Ludovic Bauer :

1. „Inexistența infracțiunii și a elementelor din art. 310 codul penal ardelean.

2. Exces de putere.

3. Eroare grosieră de fapt.

4. Culpă fiind contractuală procesul trebuia să urmeze calea civilă, motive pe larg dezvoltate prin petițiunea de recurs“.

Având în vedere că recurenții dr. Ludovic Diel și dr. Ludovic Bauer, fiind achitați, prin sentința penală Nr. 7.120 din 1927 a tribunalului Timiș-Torontal, s. I-a, parchetul tribunalului a declarat apel, care a fost însă retras de procurorul Curții de Apel Timișoara, restituindu-se dosarul tribunalului.

Că lezata, luând cunoștință de această revocațiune și mai înainte de a i se fi comunicat retragerea apelului parchetului, declară apel contra sentinței achitătoare a tribunalului, apel înregistrat la 27 Iulie 1928.

Considerând că această declarațiune de apel a investit legal instanța superioară.

Considerând că asupra chestiunii repartizării dosarului la secțiunea II-a a Curții de Apel Timișoara, instanța de fond motivează detaliat, bazată pe piese din dosar și cercetările registrelor Curții felul cum și când a fost investită acea Curte cu judecarea apelului părții civile.

Considerând că potrivit dispoz. categorice și precise din articolul 383 al. III pt. 2 lit. b proc. penală text rămas în vigoare și după extinderea părților procedurii penale române în ținuturile alipite, partea civilă nu poate ataca cu apel, în defavoarea inculpatului, o hotărâre achitătoare, decât numai când nu este apelată la parchet, putând partea civilă, potrivit normelor din art. 42 proc. penală să-și însușească continuarea acțiunii publice, în tot cursul procesului, dacă reprezentantul Ministerului Public renunță la acuzațiune.

Că această preluare a reprezentării acuzațiunii de partea civilă, zice textual articolul 42 proc. pen., se va face imediat în ședință, dacă lezatul este prezent, sau în termen de 8 zile dela încunostiintare.

Că, în speță, după cum s'a arătat mai sus, partea civilă a preluat acuzarea, declarând apel, în locul parchetului, care l'a retras, anterior datei încunostiintării renunțării parchetului de a mai purta mai departe procesul, așa că apelul părții civile nu poate fi considerat tardiv.

Considerând că, din cuprinsul deciziunii supuse prezentului recurs, reese că instanța de fond nu s'a bazat, la darea soluțiunii sale, exclusiv numai pe piesele indicate în cuprinsul motivului 4 de casare din recursul d-rului Diel, ci pe depozitiile de martori și opinia comisiei superioare medico-legale, probe ce au fost analizate contradictoriu.

Având în vedere că din probele administrate, Curtea de fond constată în fapt că la operațiunea ginecologică făcută de dr. Bauer lezatei s'a întrebuintat o compresă de mărimea unei batiste, că la închiderea abdomenului făcută de dr. Diel această compresă a fost uitată în câmpul operator și că, din această cauză starea pacientei s'a agravat și s'a complicat în așa fel că i-a produs leziuni corporale grave, anume: perforarea uterului și a intestinului gros și formarea unei fistule abdominale, prin care se elimina puroi, cu fecale și sânge de menstruație; că uitarea compresei în abdomen se datorește lipsei de control, înainte de închiderea abdomenului, a întregului câmp operator și a lipsei de verificare și numerotare a tamponelor și compreselor întrebuintate cu ocaziunea facerii operațiilor.

Că aceste omisiuni la rândul lor se datoresc faptului că dr. Bauer, care a întrebuintat compresa n'a atras atențiunea d-rului Diel înainte de închiderea abdomenului, de prezenta compresei în câmpul operator, iar dr. Diel, înainte de închiderea abdomenului, n'a făcut explorarea întregului câmp operator și ambii n'au controlat numerotarea tamponelor și compreselor întrebuintate, ceea ce constituie neglijență din partea ambilor medici: că dânsii cari au recunoscut, că nu este uzul, dar că totuși nu este exclus ca doi medici să opereze deodată, fiecare în specialitatea sa, n'au avut prevederea ca în prealabil să se înțeleagă în mod hotărât asupra cui cade sarcina operațiilor; că trebuiau să știe și, ca specialiști în chirurgie, erau în măsură la aceasta, ca să prevadă că la deschiderea abdomenului se află în fata unei caz nou și complicat care, cerând o muncă mai mare și sfertări mai încor-

date, impun datoria unui ajutor reciproc, fie cu sfatul, fie cu lucru, păstrarea liniștei și calmului, evitarea discuțiilor iritante și a neînțelegerilor provocate nu în interesul succesului operațiunii, ci din ambițiune și toate acestea la căpătâiul pacienței adormite și cu abdomenul deschis.

Că, bazându-se pe această stare de fapt, Curtea de fond, raportându-se la opiniile chirurgilor experți audiați și consultați, stabilește vinovăția ambilor medici operatori de faptul de leziuni corporale grave, comise din neglijență.

Considerând că în principiu responsabilitatea medicală nu mai poate fi astăzi pusă în discuțiune, ia fiind admisă chiar în statele în care, în lipsă de texte categorice, doctrina și jurisprudența au consacrat-o, cu atât mai puțin în Banat și Ardeal, unde legislațiunea penală, prin texte categorice, au prevăzut-o și au stabilit nu numai sancțiunile penale, ci și anumite norme cu privire la acordarea în favoarea părții vătămate a cuvenitelor despăgubiri.

Considerând că acest fapt penal pus și dovedit în sarcina inculpaților întrunește în totul elementele delictului prevăzut de art. 310 al. II cod penal, și că, acest fapt fiind declarat amnistiat, Curtea de fond corect a continuat, potrivit normelor din art. 4 legea de amnestie din 1929, judecarea pretențiilor civile.

Considerând că față cu cele constatate mai sus, în speță, nu poate fi vorba de o culpă contractuală, cum susțin recurenții, ci de o culpă penală, fapta imputată inculpaților, după cum s'a arătat mai sus, încadrându-se perfect în dispozițiunile art. 310 codul penal.

Considerând că cei declarați culpabili de comiterea unui delict sau crimă sunt ținuți solidar la repararea daunei cauzate lezăturii.

Considerând că insistențele lezatei de a i se face două operațiuni deodată, chiar dacă s'ar admite că este ceva esit din normal, nu poate diminua culpa inculpaților, care, ca specialiști în chirurgie, nu trebuia să admită dorințele pacienței, fiindă profană în această artă.

Că era natural ca lezata să refuze o nouă intervențiune a medicilor inculpați, odată cu constatarea efectelor dezastruoase ale primei intervențiuni.

Considerând că, potrivit dispoz. din art. 311 cod penal, în cazurile prevăzute de art. 301 până la 310 codul penal, se vor acorda prin sentința în favoarea părții vătămate și cuvenitele despăgubiri, cari, în caz de boală îndelungată sau incapacitate de lucru, pot fi sau un capital stabilit odată pentru totdeauna sau o rentă anuală, care se fixează avându-se în vedere condițiunile personale și familiale ale părții vătămate.

Că în cadrul acestor norme, Curtea de fond, examinând poziție cu poziție pretențiunile lezatei și cu o amplă motivare, stabilește despăgubirile civile la suma de 1.062.672 lei din care suma de 462.672 lei reprezintă cheltuelile efectiv făcute, iar suma de 600.000 lei reprezentând cheltuelile viitoare necesitate de boală îndelungată și tratament special inerent acestei boale, respingând pretențiunile referitoare la „răscumpărarea durerilor” sluirea organelor genitale și incapacitate de lucru și infirmitate.

Că la calcularea cheltuelilor de judecată, Curtea a avut în vedere suma acordată drept despăgubiri, iar nu suma cerută.

Că, deci, astfel fiind, toate motivele de casare formulate de recurenți se găsesc nefondate și urmează

a fi respinse, afară de motivul III din recursul recurentului Diel relativ la constituirea instanței cu procuror, asupra căruia s'a ivit divergență asupra chestiunii de a se ști dacă instanța de judecată este constituită cu procuror sau nu atunci când, judecând numai asupra despăgubirilor civile derivate dintr'un fapt penal amnistiat, procurorul fiind în instanță la începutul ședinței și înainte de începerea desbaterilor, declara că înțelege ca în proces să nu pună concluziuni, după care părăsește fotoliul Ministerului Public.

Pentru aceste motive, Curtea, respinge toate motivele de casare formulate de recurenții dr. Ludovic Diel și dr. Ludovic Bauer, afară de motivul 3 din recursul d-rului Diel, relativ la constituirea instanței cu procuror, constatându-se că s'a produs divergența asupra chestiunii de a se ști dacă instanța de judecată este constituită cu procuror sau nu atunci când, judecând numai asupra despăgubirilor civile derivate dintr'un fapt penal amnistiat, procurorul fiind prezent în instanță, la începutul ședinței și înainte de începerea desbaterilor, declara că înțelege ca în proces să nu pună concluziuni după care părăsește fotoliul Ministerului Public.

Trimite acest motiv de casare în judecata completului de divergență.

INALTA CURTE DE CASATIE ȘI JUSTIȚIE S. II-a

Audiența de la 13 Octombrie 1931

Președenția D-lui D. VOLANSCHI, Prim-Președinte

Dr. Diel și Dr. Bauer cu Olga Dr. Buteanu

Deciziunea No. 6591 *)

Minister Public. Dacă, după amnesteria faptului penal, trebuie să intre în compunerea instanței, chemată să rezolve chestiunea despăgubirilor civile? In ce chip această cerință procedurală este îndeplinită. Art. 186 pr. pen., art. 412 și 302 pr. pen. ard.

Principiul ce se desprinde din art. 186 pr. pen., precum și din art. 412 și 302 pr. pen. ard., că în materie penală tribunalul și Curtea trebuie să se constituie, pe lângă numărul legal de judecători și cu reprezentantul Ministerului Public, urmează ași avea aplicație chiar în cazul când, în urma stingerii acțiunii publice instanța sesizată și cu acțiunea publică și cu cea privată, nu ar mai avea de statuat de cât asupra acestui din urmă acțiuni.

Și cerința legii trebuie considerată ca satisfăcută, din moment ce se constată că reprezentantul Ministerului public a fost prezent la începerea desbaterilor și a fost pus în măsură a pune concluziuni, însă a declarat că nu înțelege să uzeze de acest drept cu privire la despăgubirile pretinse.

Curtea,

Asupra motivului III de casare, rămas în divergență, în următoarea cuprindere :

„Rea constituire a instanței cu violarea art. 412 combinat cu art. 384 al. I și 6 proc. pen. ard.

Onor. Curte încuviințând continuarea desbaterilor fără prezența procurorului, deși e obligatorie conform art. 412 proc. pen. ard. (la Tribunal art. 502), căci legea nu face excepție decât în cazurile prevăzute de art. 41 al. I, proc. pen. ardeleană, s'a violat sus citatul text, întrucât constiuirea instanțelor fiind de ordine publică, iar legea de amnestie desființând delictul, dar menținând instanța, nu s'a adus nici o

*) Dată după divergență.

modificare în constituirea instanței penale, care nu poate funcționa valabil fără participarea procurorului, ori care ar fi concluziunile sale. Această idee e confirmată și de art. 19 din legea Inaltei Curți de Casație și Justiție“.

Având în vedere că din decizia supusă recursului rezultă că prin sentința cu Nr. 7.120 din 1927 din 2 Iulie 1928 tribunalul Timiș-Torontal s. I-a a achitat pe dr. Ludovic Diel și dr. Ludovic Bauer pentru delictul de leziuni corporale grave cauzate prin imprudență față de reclamanta Olga Buteanu.

Că, în apel, după ce prin decizia cu Nr. 3.788/322 din 1928 din 17 Februarie 1930, rămasă definitivă, Curtea din Timișoara s. II-a a declarat amestiat delictul a procedat apoi la judecarea cererii de despăgubiri și prin decizia cu Nr. 3.888/355 din 1928 din 14 Octombrie 1930 a obligat pe inculpați să plătească reclamantei suma de 1.062.672 lei despăgubiri și 38.940 lei cheltuieli de judecată.

Având în vedere că prin decizia atacată cu recurs se constată că la începutul ședinței în care a avut loc judecarea cererii de despăgubiri, reprezentantul ministerului public luând cuvântul, a declarat că deoarece inculpații au fost amestiați prin hotărâre rămasă definitivă și acțiunea publică a fost declarată stinsă, rolul procurorului a încetat, iar în chestiunea despăgubirilor civile neînțelegând să pună concluzii, prezența sa în instanță nu mai este necesară, declarație de care Curtea a luat act și a dispus continuarea desbaterilor fără prezența procurorului.

Având în vedere că chestiunea dedusă în divergență constă în aceea de a se ști dacă în cazul de mai sus Curtea de Apel a fost constituită cu procuror.

Considerând, în adevăr că din art. 186 proc. penală română, precum și din art. 412 și 302 proc. penală în vigoare în Ardeal, rezultă principiul că în materie penală tribunalul și Curtea, trebuie compuse, pe lângă numărul legal de judecători, și cu reprezentantul ministerului public;

Considerând că această regulă urmează a-și avea aplicațiunea chiar în cazul când, în urma stingerii acțiunii publice, instanța sesizată și cu acțiunea publică și cu cea privată, nu ar mai avea de statuat decât asupra acestei din urmă acțiuni.

Considerând că dacă reprezentantul ministerului public este ținut a pune concluziuni cu privire la acțiunea publică; el nu este însă obligat prin vreun text de lege ca atunci când nu e vorba decât de acțiunea privată, care aparține părții lezate, iar nu societății, să pună neapărat concluziuni dacă nu voeste a uza de acest drept al său; că, numai în cazul când procurorul ar cere, și tribunalul i-ar refuza cuvântul, ar putea constitui o nulitate.

Considerând, prin urmare că în cazul când instanța penală nu este chemată a judeca decât acțiunea privată, este suficient ca reprezentantul ministerului public să fi fost pus în măsură, să fi avut posibilitatea să pună concluziuni, neascultarea sa cu privire la acțiunea privată, sau neconstatarea în hotărâre că ministerul public a pus concluziuni și cu privire la această acțiune, neputând atrage nulitatea decât în cazul când s'ar constata că desi el a cerut aceasta, i s'a refuzat de tribunal.

Considerând așa dar că întrucât în speță este constatat că reprezentantul ministerului public a fost prezent la începerea desbaterilor și a fost pus în măsură a pune concluziuni, însă a declarat că nu înțelege să uzeze de acest drept cu privire la despăgubirile pre-

tinse de recurentă, cerințele legii au fost satisfăcute, așa că motivul III de casare rămas în divergență urmează să fie respins ca nefondat.

Că, din moment ce toate celelalte motive formulate de recurenții dr. Ludovic Diel și dr. Ludovic Bauer au fost respinse de complectul ordinar al acestei secțiuni prin decizia cu Nr. 5.527 din 8 Iulie 1931, urmează în consecință ca recursurile acestora să fie respinse.

Pentru aceste motive, Curtea, respinge recursurile făcute de dr. Ludovic Diel și dr. Ludovic Bauer contra deciziei cu No. 3.788/355 din 1928 din 14 Februarie 1930 a Curții de Apel Timișoara secția II-a.

A. Responsabilitatea penală a medicilor

NOTA.—În numărul 34 din 14 Oct. 1928 al *Curierului Judiciar* am reprodus *sentința penală din 2 Iulie 1928 a Tribunalului Timiș-Torontal*, pronunțată într'un senzațional caz de răspundere medicală din punct de vedere penal. Nota care însoțește acea sentință constituie un studiu critic amănunțit asupra materiei, la care ne mărginim să trimetem.

După cum era de prevăzut, eronata soluție a tribunalului nu putea să capete confirmarea Curții de Apel din Timișoara, care, prin deciziunea mai sus reprodusă, a restabilit adevăratele principii ce guvernează materia, prin niște considerente atât de remarcabile, încât fac inutilă opera adnotatorului. În plus, tehnica jurisprudențială pe care ne-o înfățișează acea deciziune, se impune atențiunii, ca o pildă demnă de imitat.

Inalta Curte de Casație s. II, fiind la rândul-i chemată să controleze judecata, n'a putut face altceva decât să confirme în totul modul de a vedea al instanței de apel. Curtea de apel din Timișoara a avut de sigur o îndoită satisfacție când a luat cunoștință de decizia supremei instanțe, pentru că, în această decizie, pe de o parte și-a văzut întărit chipul în care a rezolvat problema de drept supusă judecăței sale, pe de altă parte, și-a regăsit acolo însăși considerentul lapidar prin care a fixat soluția acelei probleme:

„Că în principiu responsabilitatea medicală nu mai poate fi pusă astăzi în discuțiune, ea fiind admisă chiar în statele în cari, în lipsă de texte categorice, doctrina și jurisprudența au consacrat-o, și cu atât mai puțin în Banat și în Ardeal, unde legislația penală, prin texte categorice de lege, a prevăzut-o, stabilind nu numai sancțiunile penale, ci și anumite norme cu privire la acordarea în favoarea părții vătămate a cuvenitelor despăgubiri“.

Reținem acest considerent, comun, al Curții de Apel din Timișoara și al Inaltei Curți de Casație.

Art. 290 l. p. trans. prevede că:

„Acela care prin imprudență a pricinuit moartea vre-unei persoane, a săvârșit delictul de omucidere și se va pedepsi cu închisoarea corecțională până la 3 ani“.

și art. 291 adaogă:

„Iar dacă moartea s'a pricinuit *prin nepriceperea, neglijența la îndeplinirea misiunii sau profesiei aceluia, care a pricinuit-o, sau prin călcarea regulilor acestei misiuni sau profesii*, delicventul se va pedepsi cu închisoarea corecțională până la 3 ani și cu amendă dela 2000 până la 40.000 coroane.

„In cazurile acestui articol, instanța judecătorească va putea interzice persoanei declarată culpabilă, exercitarea misiunii sau profesiei sale, pentru totdeauna sau pe timp detminat, după aprecierea sa, iar admiterea din nou la exercitarea acestora o poate condiționa de un nou examen sau de obținerea unei altfel de dovezi despre posesiunea cuvenitei aptitudini speciale”.

În sfârșit, *art. 310 cod. pen. trans.* prevede că:

„Acela care din imprudență a cauzat altuia leziuni corporale grave se va pedepsi cu închisoarea corecțională până la trei luni și cu amenda până la 4000 coroane.

Dar, dacă leziunile corporale grave s'au cauzat *din nepriceperea, neglijența în exercitarea propriei sale misiuni sau profesii a aceluia, care le-a cauzat sau din cauza călcării regulilor prescrise pentru acestea*, se va aplica pedeapsa închisorii corecționale până la un an și amenda până la 10.000 coroane.

Dispozițiile art. 291 în privința interzicerii profesiei și în privința acordării din nou a acestui drept se vor aplica și în cazurile prevăzute de prezentul articol”.

Fată cu aceste clare și categorice prevederi, datorită cărora incidența legii penale atinge în mod neîndoielnic orice activitate nocivă, desfășurată în exercițiul diferitelor profesii sau îndeletniciri, se înțelege că e pur și simplu oțios să mai discuți, principal, în Banat sau în Ardeal, chestiunea responsabilității penale a medicilor, cari din *neglijență, nepricepere sau prin călcarea regulilor prescrise pentru exercițiul profesiei lor*, au pricinuit moartea sau au adus vreo vătămare aceluia pe cari îi tratează, fie agravându-le o boală existentă, fie provocându-le noi manifestări patologice.

Singura discuțiune posibilă, e de a se ști, în fiecare speță, cum și în ce măsură este angajată această responsabilitate.

Dar în celelalte legislațiuni cari, ca în vechiul nostru regat și în Franța, de pildă, — nu conțin dispozițiuni penale speciale și precise, referitoare la responsabilitatea profesională?

Curtea de apel din Timișoara, ca și Inalta Curte de Casație, afirmă, și cu bună dreptate, că responsabilitatea medicală e în mod unanim consacrată de doctrina și jurisprudența penală, prin interpretarea textelor existente cari se ocupă de omucidereile, răniurile și lovirile săvârșite prin imprudență, texte cari, prin caracterul lor general, vizează toate activitățile nocive, indiferent de situația pe care a avut-o

agentul în momentul când faptul vătămător a fost săvârșit.

În studiul meu *„Responsabilitatea medicală din punct de vedere penal* (Edit. „Curierul Judiciar”, 1926) în care m'am ocupat pe larg de această chestiune, se găsesc toate datele doctrinale și jurisprudențiale, ce întăresc judecata care formează obiectul prezentei note.

Sporesc acea documentare cu următoarele trimiteri:

1) Importantul capitol asupra Responsabilității medicale din *Tratatul de Medicină legală* al d-lui Prof. Dr. Mina Minovici, (Tom. I, pg. 228-275, 783).

Relevând această remarcabilă operă de mare erudiție, nevoit sunt însă a face o mică digresiune.

D-l Profesor Dr. Mina Minovici, pentru care am o nemărginită admirație, și o profundă stimă, examinând problema, începe prin a proclama: „nu numai *existența responsabilității medicale*, dar și necesitatea aplicării unor sancțiuni de determinat”.

Cu toată această categorică declarație inițială, *câteva rânduri mai la vale*, d-l Prof. Dr. Mina Minovici, făcându-mi cinstea de a se referi la monografia mea suscitată, procedează, cu multă amabilitate dar și cu multă energie, la combaterea „*primejdioasei mele teze*”.

„Nu pot subscrie, — spune Tratatul d-lui Prof. Dr. M. Minovici, — *la o teză atât de primejdioasă* ca aceea a asimilării abaterilor medicului dela regulile practicei profesionale, *cu infracțiunile ordinare catalogate în codul penal*”.

„*Nu pot concepe*, repetă d-sa la pg. 229, ca în secolul de civilizație înaintată în care trăim, culpa medicului profesionist să fie examinată prin prizma unei *culpe de drept comun*”.

În adevăr, în comunicatul meu dela Cercul de studii penale („Responsabilitatea medicală din punct de vedere penal”), am susținut, *pe baza textelor din codul penal român (și a celor corespunzătoare din codul penal francez)*, că medicii sunt penalicește răspunzători, atunci când în exercițiul profesiei, prin needibăcie, nesocotință, nebăgare de seamă, neglijență sau prin nepăzirea regulamentelor, cauzează moartea unui bolnav, îi agravează boala existentă sau îi provoacă noi leziuni.

Deci „*teza mea primejdioasă*”, a consistat în aceea că, *pe cale de interpretare*, am stabilit *existența responsabilității penale a medicilor*.

Intovărășit de respectul pe care-l port d-lui Prof. Dr. Mina Minovici, și adânc plecat în fața științei sale, profit de prilej pentru a-i răspunde, fără să utilizez acea sofistică, pe care mi-o impută, sub forma delicată a dialecticeii.

În prim rând observ că ilustrul profesor pe care cu bună dreptate îl putem considera ca părintele medicinei legale române, în lunga incursiune pe care a făcut-o în domeniul răspunderii medicale, nu arată

pentru ce incidența legii penale în vigoare este (nu că *ar trebui* să fie) inoperantă față de medici.

În al doilea rând, e cazul să-mi exprim o nedumărire. Cum se poate concilia recunoașterea inițială a d-lui Prof. Minovici că *există* o responsabilitate medicală, cu combaterea tezei mele.

Ca să constați, în momentul când scrii sau vorbești, că o responsabilitate medicală *există*, e de presupus că ai constatat, în prealabil, *existența unor texte de lege* care o consacră. Altmintrelea nu se poate vorbi de o răspundere medicală *care există*, ci de una care *ar trebui să existe*.

Așa e logic și firesc.

Am admis totuși, pentru un moment și în mod ipotetic, că d-l prof. Mina Minovici a înțeles să trateze chestiunea din punct de vedere pur teoretic.

O atare ipoteză însă, a trebuit s'o înlătur, și iată pentru ce: Distinsul profesor, la pg. 235, ocupându-se de cazurile nocive datorite *inexperienței* medicale, și scoțându-le de sub sfera de aplicare a legii penale, conchide că:

„Așa trebuie să se înțeleagă și în litera și în spiritul său art. 248, care nu pedepsește decât nedăbăciia, nesocotința, nebagărea de seamă, neîngrijirea, nepăzirea regulamentelor”.

Pasagiul e cât se poate de edificator. D-l profesor Mina Minovici, concretizând problema, și trecând la interpretarea codului penal, concede că art. 248 din acel cod, într-o anumită măsură, este aplicabil medicilor.

Mai mult decât atât, la pg. 242, insistând în deosebi asupra responsabilității medicilor în penal, după ce se ridică din nou împotriva *regimului de astăzi*, „care clasează greșelile medicului sub titlul generic de omucidere, răniri și loviri fără voie”, termină prin a fi de acord cu doctrina și jurisprudența, că:

„Responsabilitatea penală a medicului, — ale cărui greșeli trebuie examinate după gradul lor de gravitate ¹⁾ — își găsește sancțiunea în articolele din codul penal”.

D-sa are chiar grija să reproducă acele texte, iar la pg. 244 citează numeroase jurisprudențe streine, și chiar române, cari au făcut aplicația legii penale de drept comun medicilor ce s'au făcut vinovați în exercițiul profesiunii lor de infracțiunile cunoscute sub numele de omucidere sau răniri prin imprudență.

Va să zică, „teza mea primejdioasă”, de simplu interpret al codului penal, a triumfat cu chiar binevoitorul concurs al marelui meu adversar, care precum se vede nu m'a combătut decât prin inadvertență, și datorită împrejurării că a confundat argumentul de lege ferenda cu argumentul de lege lata.

Eu am susținut și susțin, că în starea actuală a legislației la noi ca și în Franța, medicii cariucid sau

vatămă sănătatea acelor pe cari îi îngrijesc, printr-unul din mijloacele indicate de codul penal, sunt pasibili de penalități acolo prevăzute, și în plus au datoriat să repare prejudiciul moral și material pricinuit prin fapta lor delictuoasă.

D-l Prof. Mina Minovici, e de acord cu mine, și sunt extrem de mulțumit. Codul penal, stă în fața noastră; e o realitate, bună sau rea, de care *nevoim* suntem să ținem seama.

Că această realitate ar trebui, ar fi nemerit, să fie schimbată sau modificată, e o altă chestiune.

Socotesc și eu, de pildă, ca superioare dispozițiunile cuprinse în codul penal transilvănean, cu privire la răspunderile profesionale și poate că acele prevederi sunt și ele susceptibile de preiajeri.

Asta însă nu mai este *interpretare* a unei legiuri, ci *critică*. Două domenii cu totul distincte.

Cred că am dat un răspuns lămuritor și că apărarea mea e deplin făcută. Teza mea n'a fost și nu e primejdioasă, ci doar victorioasă, căci a triumfat de două ori: și înaintea justiției, și în Tratatul de medicină legală al d-lui Prof. Dr. Mina Minovici.

Oricum, nu este de acceptat propunerea d-sale ca în materie de răspundere medicală penală să se organizeze o procedură specială, și ca judecata să *depindă* de avizul Facultății de medicină.

Procedura actuală, e destul de bună. Instanțele judecătorești recurg întotdeauna la luminile experților, aleși tot din lumea medicală. Mai sunt apoi tratatele de medicină și e destul.

Oare d-l Prof. Minovici nu știe că soluția în procesul care a prilejuit hotărârile judecătorești aici reproduse, a fost determinată, în bună parte, și de avizul Comisiunii superioare medico-legale, din care d-sa a făcut și face parte?

Să-mi fie iertată această mică digresiune la capătul căreia am izbutit să stabilesc că deciziunea Curții de apel din Timișoara și decizia Inaltei Curți de Casație s. II, pronunțată în procesul Dr. Driel și Bauer, se sprijină și pe părerea autorizată a d-lui Prof. Dr. Mina Minovici.

Să reluăm dar firul documentării. Vin la rând:
2) *Părerile exprimate de profesorii medici streini, cu privire la responsabilitatea chirurgilor, cari uită corpi streini în câmpul operator:*

a) *Prof. Dr. Verebely*, directorul clinicei No. 1 a universității maghiare regale din Budapesta:

„Operatorul și asistentul său sunt obligați a ține în evidență compresele și a le controla la extragerea lor prin numărare. Sora instrumentară n'are rol. Operatorul face și revizia.

Răspunderea o are exclusiv operatorul.

b) *Prof. Dr. Hüttl*, membru al Comisiunii medico-legale din Budapesta și vice-președintele asociației medicilor din Ungaria:

„Orice s'ar întâmpla la o operație, operatorul e în totdeauna răspunzător.

1) Aceasta e o regulă care cărmuește, în general, judecățile penale.

c) *Prof. Dr. Frigessy*, directorul clinicii ginecologice din Budapesta:

„Obligația de a îndepărta compresele din cavitatea abdominală și de a revizui această cavitate înainte de închiderea plăgei laparatomice o are operatorul; și el este răspunzător în cazul în care compresele sunt uitate în abdomen.

d) *Docent. univ. Schoenbauer*, dela clinica chirurgicală Prof. Eiselberg din Viena:

„Operatorul trebuie să supravegheze controlul compreselor, să întrebe înainte de închiderea peritoneului dacă toate compresele întrebuintate există, să se convingă personal de exactitatea declarației, să ordone numărarea din nou a compreselor întrebuintate și să numere personal pe cele sterilizate. În caz de uitare a unei comprese, răspunderea o are operatorul.

e) *Docent Dr. H. Steindl* dela clinica chirurgicală prof. Hocheneg din Viena:

„Controlul câmpului operator cu privire la comprese se face înainte de închiderea plăgei abdominale de către operator; care are obligația de a se convinge personal că nici o compresă nu a rămas în cavitate, și răspunderea în prima linie o are el”.

f) *Dr. Hübel* operator la clinica ginecologică din Viena:

„Controlul tampoanelor și compreselor întrebuintate în abdomen în timpul operației, aparține operatorului. Mai înainte de închiderea peritoneului el este obligat să se convingă personal despre exactitatea declarațiilor personalului. Răspunderea pentru operație și tot ce se întâmplă în sala de operație o are operatorul și eventual directorul institutului; — care trebuie întotdeauna să despăgubească pe lezat”.

g) *Dr. Winkler*, directorul Sanatoriului Loew din Viena: „operatorul e întotdeauna răspunzător despre tot ce se petrece cu prilejul unei operațiuni”.

h) *Prof. Haberer*, directorul clinicii chirurgicale din Düsseldorf (Germania):

„Pentru un corp strein uitat în cavitatea abdominală, vina o are operatorul. La finele operației operatorul revizuește exact cavitatea abdominală cu concursul asistenților”.

i) *Prof. Dr. Egon Ranzi*, directorul clinicii chirurgicale de pe lângă univ. din Innsbruck :

„Operatorul are îndatorirea, înainte de închiderea peritoneului să întrebe dacă compresele și instrumentele întrebuintate (mai ales pensele cu zăvor și peanele) sunt toate în ființă, și să controleze cavitatea abdominală cu cârligul de laparatomie, și să se convingă ca totul e în ordine. Pentru tot ce se întâmplă la operația propriu zisă, de narcoză sau de greșeli la instrumentare, operatorul e întotdeauna răspunzător”.

Iată o serie întreagă de păreri prețioase, exprimate fără preocupări meschine de breaslă, perfect con-

cordante între ele și cu avizul comisiunii noastre medico-legale.

3) Mai rămâne să cităm câteva jurisprudențe culese din publicațiile de specialitate germane, austriace, elvețiene și franceze.

a) *Röntgenterapie cu aplicațiune asupra splinei.* — Omisiunea manipulantului de-a așeza filtrul la aparat și-a medicului care conducea operația de-a se convinge în prealabil de prezența filtrului. Provocarea unei leziuni corporale grave. Condamnarea medicului la 21 zile închisoare și la 8 zile închisoare a manipulantului, prin aplicarea art. 335 din legea penală austriacă. (*Judecătoria penală a ocolului I Viena, sentința confirmată de Casație prin decizia din 4 Februarie 1926; „Neues Wiener Journal” No. 11569 din 5 Febr. 1926 pag. 12; v. și „Deutsche Medizinische Wochenschrift” No. 27 din 2 Iulie 1926, pag. 1139.*)

b) *Röntgenterapie.* — Omisiune de-a se așeza filtrul protector. Radiotermită gravă cauzatoare de moarte. Condamnarea medicului și-a manipulantului pentru omor prin imprudență. *Tribunalul Dresda. Sentința confirmată de Senatul I penal al Curții de Casație prin decizia din 19 Martie 1926: Deutsche Medizinische Wochenschrift No. 44 din 29 Oct. 1926, pag. 1864.*

c) *Röntgenterapie cu aplicațiune asupra unui cancer presupus al palatinului.* Provocarea unei leziuni grave datorită omisiunii de-a se așeza filtrul la aparat. Condamnarea manipulantului la despăgubiri civile. (*Judecătoria ocol Zürich; ibidem pag. 1865.*)

d) *Röntgenterapie pentru combaterea unei dermatite cronice.* Supradozare din cauza apropierei prea mari a membrului radiat, emiterea unei noi titrări a tubului cu ocazia schimbării întrerupătorului și lipsa de control a medicului cu ocazia absenței trecătoare a laborantului. Provocarea unei radiodermite grave, care a determinat amputarea piciorului drept al pacientului. Condamnarea medicului la despăgubiri prin aplicarea art. 276 și 278 cod. civil german. (*Curtea de Casație. Senat civil III, decizia no. 518/20 din 4 Noembrie 1921. Warneyer, Die Rechtspr. des R. G., 15 Jahrg. Pag. 7; v. și Deutsche Zeitschrift f. d. ges. gerichtliche medicin. 1926. Fasc. 6, pag. 69.*)

e) *Accident de tramvay provocator al unui traumatism la piciorul drept al pacientului. Diagnoză greșită.* Pacientul, transportat la spital e supus de către medic unui examen superficial care conduce la diagnoza greșită: luxația articulației coapsei drepte, când realmente exista o fractură femorală. Datorită acestei împrejurări pacientul netratat la vreme, a rămas atins de o infirmitate permanentă, consistând în scurtarea piciorului și restrângerea capacității de mișcare.

Condamnarea medicului la despăgubiri pe baza art. 276 și 611 din cod. civil german pe motivul că o foarte mică scăpare de vedere a medicului curant

este suficientă pentru a motivă obligația acestuia de a repara prejudiciile cauzate prin vătămarea sănătății pacientului, și în speță această scăpare din vedere a constat în faptul că medicul deși avea la dispoziție în spital instalația necesară care-i îngăduia să procedă la radiografia membrului lezat al victimei, a omis de-a o face, mărginindu-se la un simplu examen exterior al bolnavului. (*Curtea de Casație, Senatul. civil III, decizia no. 143/22 din 22 Dec. 1922; „Deutsche Zeitschrift für die Gesamte Gerichtliche Medizin” Anul 1925. Tom. VI fasc. 1, pag. 68, 69, 70; v. și „Das Recht” anul 27 no. 491*).

f) *Traumatism abdominal provocat prin lovitură de copită a unui cal*. Lipsa de atenție a medicului pentru valorificarea simptomelor ce indicau precis o leziune a intestinelor: vomitări, obstipație și dureri interne, și impuneau o imediată intervenție chirurgicală. Moartea pacientului. Camera penală a stabilit culpa medicului, nu datorită faptului că, la prima vizită, a pus un diagnostic greșit, ci pentru considerațiunea că, cu prilejul examenelor ulterioare, când simptomele deveniseră precise și neîndoelnice, nu și-a dat seama de existența leziunii interne, care a pricinuit moartea pacientului. Condamnarea medicului la închisoare pe baza paragraf. 222 din Legea penală Imperială (omor prin neglijență), a fost confirmată de Casația germană. Senatul Penal. (I. D. I. Dec. din 19 Febr. 1926, no. 73/26, 73, 26; „Zeitschrift für Aerztliche Fortbildung no. 8 din 15 Aprilie 1927 pag. 267).

g) *Raclaj al uterului unei femei negravidă, pe baza diagnozei greșite de avort*. Lezarea peretelui uterin și-a intestinelor cu prilejul intervenției. Agravarea stărei pacientei fără ca medicii operatori și curanți să-și dea seama de gravitatea cazului și să ia în consecință măsurile de rigoare. Peritonită mortală. Condamnarea medicilor la câte 3 luni închisoare. (*Tribunalul Berlin, sentință confirmată de Curtea de Casație germană; „Aerztliche Sachverstaendigen-Zeitung” no. 21 Anul 1927 pag. 302*).

h) *Avort în curs*. — Intervenție chirurgicală în cabinet, care determină o puternică hemoragie. Operatorul lasă pe pacientă să plece acasă pe jos, fără a o supune imediat unui tratament clinic și fără să înștiințeze familia de gravitatea cazului. Moartea pacientei. Condamnarea medicului la 1 an închisoare. (*Tribunal Leipzig. „Deutsche Medizinische Wochenschrift” No. 17 din 25 Aprilie 1924*).

i) *Medicațiune nevrotropică: morfină și cocaină* a a, 0,2 gr. pentru combaterea unor crampe stomacale, cu nesocotirea dozei maxime de 0,03 gr. pentru morfină și 0,05 gr. pentru cocaină. Menținerea formulei greșite, cu toate că farmacistul relevase medicului pe cale telefonică îndoiala sa. Moartea pacientei. Condamnarea medicului la 6 luni închisoare. (*Trib. Verden a. d. Aller. Sentință confirmată de Casația germană prin decizia din 1 Febr. 1926;*

„*Zeitschrift für Arztlliche Fortbildung*” No. 20 din 15 Oct. 1926. Pag. 673).

j) *Uitarea unui corp străin în câmpul operator*. — În această privință d-l Prof. Dr. Mina Minovici în tratatul său de medicină legală Tom. I, pag. 254 spune următoarele:

„E responsabil de nesocotință chirurgul care uită în corpul operatului un tampon sau un instrument. Operatorul trebuie să fie foarte precaut, să-și numere dinainte, însemnându-le, tamponurile și instrumentele de cari se servește, iar operația odată terminată, să verifice dacă toate sunt în număr”.

Și d-sa invoacă în sprijinul judicioasei sale păreri, următoarele jurisprudențe:

1) Condamnarea d-rului Lassalette la 2 luni închisoare și 500 franci amendă, pentru faptul că practicând laparatomia a uitat în abdomenul pacientului o pensă. (*Trib. Sena*).

2) Condamnarea d-rului Boulanger la o despăgubire de 12.000 franci pentru faptul că operând un flegmon a uitat în plagă o bucată de cauciuc, din care cauză infecția s'a întins, flegmoanele s'au înmulțit și-a fost nevoie de încă două operații, iar starea bolnavului nu s'a ameliorat înainte ca parcela de cauciuc să fi apărut singură la suprafață (*Curtea de apel din Nancy, 1927*).

Pentru o mai completă documentare cu privire la responsabilitatea medicală (în civil) trimetem la lucrarea d-lor *Gardéhat și Salmon. Recci, „De la responsabilité civile”* pag. 311 și urm. no. 189 și urm.

Relevăm, deopotrivă, următorul edificator pasagiu, în care profesorii francezi *Henri și Leon Mazeaud* (Tr. théorique et pratique de la resp. civile delictuelle et contract., Tom. I, No. 508—512) rezumă starea actuală a doctrinei franceze în ceea ce privește responsabilitatea medicală :

„Într'un cuvânt, responsabilitatea medicilor și chirurgilor este supusă regulilor generale din moment ce judecătorul poate constata cu certitudine o greșală săvârșită de medic; oricare ar fi natura acestei greșeli: profesională sau nu, oricare i-ar fi gravitatea: ușoară sau gravă, trebuie să oblige pe autorul acestei greșeli să repare consecințele. Un medic prudent, situat în aceleași condițiuni externe, ar fi procedat la fel ca autorul danei? Aceasta e singura întrebare pe care trebuie să și-o pună tribunalul”.

După aceste documentări socot necesar să remarcăm în treacăt, pentru motivele arătate în articolul meu „*Modul de constituire al instanței de judecată, după amnestierea faptului penal. A. Amnestia. Scopul și efectele ei*”, publicat în coloanele acestei reviste (No. 32/931) că, Curtea de Apel din Timișoara s. II a greșit atunci când în urma amnestiei, a mai considerat ca infracțiune, faptul generator de prejudiciu al celor doi medici operatori.

Această observație nu scade însă întru nimic, valoarea argumentelor în chestiunea responsabilității penale a medicilor.

B. Modul de constituire al instanței de judecată după amnestrerea faptului penal

Procesul plin de peripeții dintre d-na Olga Dr. Buteanu și medicii săi operatori, nu se putea să nu dea naștere și la anumite complicații judiciare, egale în importanța acelorora la care le-a pricinuit nefericita operație chirurgicală a cărei victimă a fost numita pacientă.

Una din aceste complicații a iscat-o amnistia, și ideia pe care a avut-o procurorul de a declara că nu înțelege să pună concluziuni în chestia despăgubirilor civile, și că deci își părăsește fotoliul.

Intr'un articol publicat în coloanele *Curierului Judiciar* (no. 32 din 931) am arătat pe larg pentruce nu aprob soluția Inaltei Curți de Casație s. II asupra modului de constituire al instanței de judecată după amnestrerea faptului penal și pentru ce am socotit și socot că prezența procurorului în această instanță este inutilă și lipsită de rațiune.

Toț acolo am arătat că însăși Inalta Curte a fost nevoită să-și tempereze soluția și să reducă prezența procurorului la un simplu simulacru, admitând că cerințele legii sunt satisfăcute din moment ce procurorul și-a ocupat fotoliul, indiferent dacă a pus sau nu concluziuni.

Mai rămânea de stabilit dacă situația nu este identică și în cazul în care procurorul, după ce și-a ocupat fotoliul, declară că nu înțelege să pună concluziuni în ce privește despăgubirile și părăsește ședința cu încuviințarea Tribunalului sau Curții.

După divergență, afirmativa a fost adoptată, și cu bună dreptate, prin decizia pe care o reproducem.

Ar fi totuși de dorit ca o viitoare lege de amnistie sau chiar noul cod de procedură penală, printr'o dispoziție formală să dispenseze instanța de judecată, după amnestrerea faptului penal, de *inutila prezență a procurorului*.

Cu chipul acesta se va evita pe viitor eventualele controverse, și mai ales periculoase fluctuozități jurisprudențiale.

I. GR. PERIETEANU

MINISTERUL DE FINANTE

DECRET REGAL *)

ART. I. — Jurnalul Consiliului de Miniștri cu Nr. 929 din 1932 se aprobă de Noi.

ART. II. — Protestele efectelor de comerț a căror scadență s'a prelungit de drept prin legile publicate în Monitorul Oficial Nr. 296 din 18 Decembrie 1931, Nr. 57 din 15 Februarie 1932 și Nr. 61 din 12 Martie 1932, și cari urmau a avea loc în interval de 60 zile libere dela 1 Iulie 1932, conform decretului regal cu Nr. 2.115 din 1 Iulie 1932, publicat în Monitorul Oficial Nr. 153 din 2 Iulie 1932, precum și a efectelor scadente posterior datei de 31 August 1932, și pe care figurează, în orice calitate, debitorii prevăzuți în sus menționatele

*) Publicat în *Monitorul Oficial*, no. 205 din 2 Sept. 1932.

legi, se vor protesta până la data de 30 Septembrie 1932 inclusiv.

ART. III. — Deasemenea se vor putea protesta, până la aceea dată, efectele de comerț prevăzute de art. 59 al legii de asanare a datorilor agricole, publicate în Monitorul Oficial, Nr. 96 din 19 Aprilie 1932, cari ajung, în acest interval, la termenul de 9 luni dela sedența prevăzută în titlu, termen indicat de acel articol.

ART. IV. — Miniștrii Noștri secretari de stat la Departamentele Finanțelor și Justiției sunt însărcinați cu executarea dispozițiilor prezentului decret.

Dat în Sinaia, la 1 Septembrie 1932.

CAROL

Ministrul finanțelor, G. G. MIRONESCU.

Nr. 2.632

LEGE *)

pentru

modificarea art. 125, alin. 3, din legea de organizare judecătorească

ART. UNIC. — Art. 125, alin. 3, din legea de organizare judecătorească se modifică după cum urmează:

Funcțiunea de secretar general al Ministerului Justiției poate fi îndeplinită prin delegație de magistrații cari au cel puțin gradul de consilier de Curte de apel, iar cea de director în Ministerul Justiției, de magistrații cari au cel puțin gradul de președinte de tribunal.

Ministrul justiției, MIHAI POPOVICI.

*) Publicată în *Monitorul Oficial*, no. 206 din 3 Sept. 1932.

A apărut:

LEGEA CONTRIBUȚIUNILOR DIRECTE adnotată de *Lascăr Davidoglu*, magistrat cuprinzând: 1) Legea din 1923 cu Instrucțiunile Ministerului de Finanțe, Adausele Comisiei Centrale fiscale, toate legile modificate aduse acestei legi până în luna Mai 1932, cum și jur sprudențele instanțelor judecătorești în legătură cu aplicarea legii. 2) Legea pentru r. presiunea evaziunii fiscale cu o prefață de *Zamfir Brătescu*. Preț 200 lei. De vânzare la „*Curierul Judiciar*“.

A apărut în editura „*Curierul Judiciar*“:

LEGEA LINIȘTEI PUBLICE (Mârzescu) adnotată și comentată comparativ cu textele din codul penal român și cele corespunzătoare din codul penal francez (legea din 1893) împreună cu desbaterele parlamentare de d-nii *I. Gr. Perieteanu*, avocat, fost Ministru al Comunicațiilor, și *Alfred Fulga*, avocat.

Preț 190 lei.

Rugăm pe d-nii abonați din provincie a nu aștepta alte invitațiuni, cari sunt costisitoare, sau sosirea în localitate a încasatorilor, și a binevoi să trimită achitarea abonamentului prin mandat poștal, direct la Administrația „*CURIERUL JUDICIAR*“, București, Artei 5, notând pe cotorul mandatului, pentru abonamentului datorat partidei No. .

Cei-ce și-au schimbat adresele, sunt rugați a ne comunica noua D-lor adresă spre a putea primi regulat revista.